

Masová devalorizácia

So slovenským
spisovateľom
Antonom Hykischom
o globálnej kríze viery
str. 4

Liturgický jazyk

Posvätný jazyk je
špecifický spôsob
„usporiadania“
náboženskej skúsenosti
str. 10

Špageti v raji

Carlo Pedersoli,
alias Bud Spencer:
Viera je pre mňa
absolútna hodnota
str. 20

Fašiangy otca Iži

Kríza, ohrozenie, kolaps, zánik... Múdry Kazateľ sa nemýli: „*Nihil sub sole novum. Nič nie je nové pod slnkom*“ (Kaz 1, 9). Už to tu bolo. Aj by sme mávli rukou, keby...

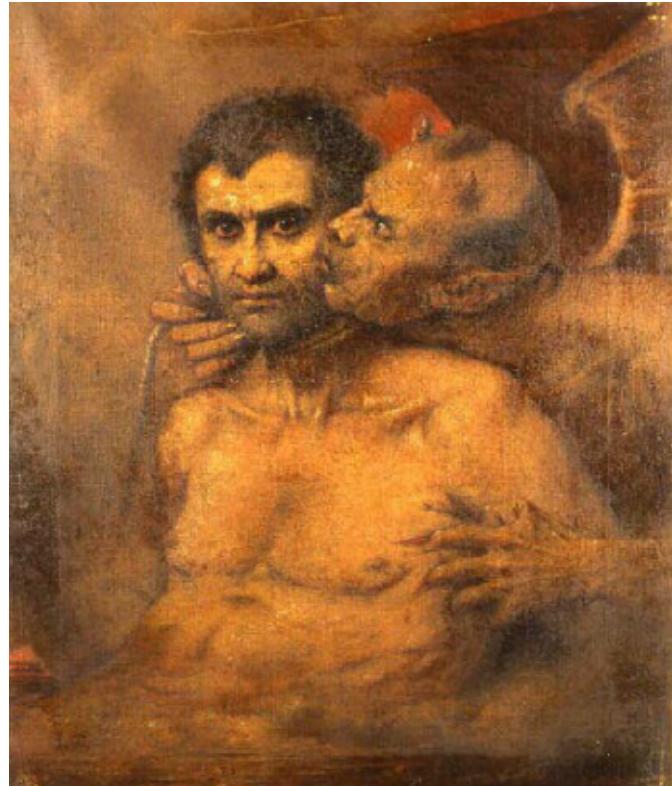
Keby sme nevideli, že je rozdiel medzi zdvihnutým prstom pápeža a Michelangelovým obliekaním nahých tel svätých na jednej strane, a zdvihnutým prstom pontifa a obnažovaním a ničením vnútra človeka na druhej strane. Keby sa zdvihnutý prst v oboch prípadoch zlomyseľne neironizoval, či priam nezasmiešoval a nevysmieval, a to navyše v mene morálky a mravnosti. Keby sa nám tu ktosi neusiloval podstúvať, či je nejaká morálka vôbec možná.

Podstata problému totiž nespočíva v tom, že kresťania veria v nadprirodzené veci, ale v tom, že neveriaci či veriaci „v niečo“, v akéhosi boha filozofov, neveria ani v prirodzené veci. Sú to práve stúpenci liberalizmu a neomarxizmu, odobjevení tým istým ideologickým mliekom, ktorí sami od seba začali ničiť akúkoľvek normálnu či racionálnu možnosť svetiskej etiky. Mýty o „vyspelej“ či „nevyspelej“ alebo „stredovekej a skostnatanej“ spoločnosti tu naozaj nehrájú nijakú úlohu. Sú falošné ako ciele ich šíriteľov a majú len zosmiešniť nielen onen zdvihnutý prst pápeža, ale kresťanstvo vo všeobecnosti. Stali sa zbraňou, ktorá dokáže rozdrvíť každú kritiku. *Nihil sub sole novum.*

Múdry Kazateľ sa veru nemýli. Nič nie je nové pod slnkom. Glajchšaltovanie už tu bolo a je tu opäť. Deje sa v temnote, aj keď vo svetle reflektorov mocných. Dielo otca Iži, „*kniežaťa tohto sveta*“ (Jn 16, 11), sa však vždy začína v temnote. Neznesie totiž svetlo pravdy. Tej pravdy, ktorá nás „*vyslobodi*“ (Jn 8, 32).

Sloboda sa stala mantrou súčasnosti. Fetišizuje sa, až sa z nej stáva deformovaná floskula, zaklínadlo, jediný cieľ. Romano Guardini varuje: „*Sloboda neznamená právo na bezmyšlienkovitosť či ľubovoľnosť názoru, ale spočíva na pravom vzťahu k pravde.*“ Inými slovami – svetlo pravdy vedie k slobode, nie temnota otca Iži. Aj preto Platón povedal: „*Môžeme ľahko odpustiť dieťaťu, ktoré sa boji tmy; skutočná tragédia života je, keď sa dospelí ľudia obávajú svetla.*“

A súčasný svet odmieta svetlo. „*To, čo vládne ľuďom, je strach z pravdy,*“ potvrdzuje švajčiarsky filozof Henri Frédéric Amiel. Dokonca Steve Jobs, ikona podnikateľov, bez servítky pred ústami povedal, že ho „*nezaujíma pravda, ale len úspech*“. Tiež nič nové pod slnkom...

Benoît-Hermogaste Molin: *Judáš a satan*

Lenže aj nami prežitá dejinná skúsenosť nás naučila, že pravdu treba milovať väčšmi ako slobodu. Ved' sám Ježiš Kristus je pravda a poslal nám Tešiteľa, ktorý nás „*uveď do plnej pravdy*“ (Jn 16, 13). Aj preto je teraz falošné pýtať sa spolu s Pilátom „*Čo je pravda?*“ (Jn 18, 38). Môžeme si o tom myslieť, čo chceme, ale odpoved', na rozdiel od Piláta, minimálne tušíme.

Nihil sub sole novum. Nič nie je nové pod slnkom. Ani dilema pravdy. Problém však nespočíva v tom, že kresťania veria, že Ježiš je ich Vykupiteľ, ale v tom, že svet verí, že „*všetko je dovolené*“, pretože „*Boha niet*“ (F. M. Dostoevskij). A tak fašiangy otca Iži naberajú na obrátkach.

Ale to tiež nie je nič nové pod slnkom...

PAVOL PRIKRYL

Podporte časopis VOX

Aj roku 2018 ho môžete podporiť
poukázaním

2 % z dane.

Viac informácií získate na www.vox.prikryl.sk

Vox In Deserto

Milan Rúfus

Turoň

Odkiaľ si, turoňko,
medzi nás prišiel?
Z akejže hlbokej
brázdy si vyšiel?

Kto t'á sem priviedol,
z volského jarma?
Daroval zimuške,
čo iba jar má.

Vesel' sa, turoňko,
naprostred dvora.
Snehy sa pominú,
pôjdeme orat'.

Takto tu spojilo
zviera i gazdu.
Dnes t'aháš nôtičku,
zajtra už brázdu.

Tak sa tu do vekov
od vekov vracia
spev i pot človekov.
Piešaň i práca.

Vladimír Kompánek: *Malý turoň*

So slovenským spisovateľom Antonom Hykischom o globálnej kríze viery

Masová devalorizácia alebo boj o samotné prežitie

Posledné desaťročia väzne spochybnilo tézu, že spisovateľ je svedomím národa. Medzi svetlé výnimky patrí ANTON HYKISCH. Svojim morálnym postojom zostal verný v komunistickom režime, ako aj v čase slobody, keď liberalizácia mnohým pomútila hlavu.

Čoraz častejšie sa ozýva, že ľudské spoločenstvo prežíva krízu vieri. Je to tak?

Nepochybne prežívame krízu viery a to jednu z najhlbších azda od čias reformácie. Postihuje predovšetkým Európu ako rodisko a hlavný stan kresťanstva. Prejavuje sa však v celej euroamerickej civilizácii, vedľa tóto civilizácia je výsledkom „exportu“ európskych hodnôt za oceán do Ameriky a na teritórium Austrálie.

Samotná kríza viery však nie je dôvodom na poplašné zvonenie. Podstata viery ako dôvery v iracionálne hodnoty implikuje ustavičné kolísanie a pochybnosti. No ak pochybnosti zachvátia milióny ľudí, menia sa na krízu. Je znepokojujúce, že nevýdaný rozsah krízy viery zachvátil práve srdce kresťanstva, Európu.

Kde treba hľadať príčiny súčasnej krízy?

Asi v prvých rokoch minulého storočia. Svet sa na počiatku 20. storočia, *belle époque*, zdal stabilizovaný. Bol to svet nanúteného poriadku, v ktorom sa v globálnom meradle ustálili isté hodnoty. Vedúce mocnosti kresťanskej Európy ako Veľká Británia, Francúzsko, Nemecko a Rusko vnútigli svetu svoju vládu, založenú na „civilizačnom“ poslaní koloniálnych veľmocí. Opojenie z prvej priemyselnej revolúcii, dôvera v exaktnej vede a nové technológie, presvedčenie, že svet sa sformuje podľa vzoru Západu, tvorilo chrbitcu sietového poriadku. Ten sa zakladal na tiej a krehkej symbióze inštitucionálneho kresťanstva a liberálneho humanizmu. Nositelia tejto rovnováhy boli ctihodní monarchovia, ktorí deklarovali základné kresťanské hodnoty. Pod touto pozlátkou sa však skrývali hlboke protirečenia čias, evidentné nespravidlivosti a zločiny voči podrobeným

národom kolónií či k masám proletariátu a zbedačeného roľníctva.

A do tejto situácie prišla prvá svetová vojna...

A to aj napriek veľkému úsiliu pápeža zastaviť nezmyselné boje. Vojna rozmetala v srdciach ľudí krehkú dôveru v metafyzické hodnoty a náboženské tabu. Ukázalo sa, že ľudstvo chváliace sa nielen rozšírením kresťanstva po celej planéte, ale aj nedohľadnými perspektívami vedy a techniky, je schopné doteraz nevídanej degradácie samého seba. Ľudia zistili, že na vyšší rozkaz je všetko možné, vraždenie je beztresné, všetko je dovolené.

V knihe *Nebojme sa sveta. Sprievodca globálnym myšlením* som tento proces straty hodnôt nazval „masová devalorizácia“.

Masová devalorizácia stála aj za vznikom totalitných režimov?

To určite. Hoci sa jednotliví pápeži už v tridsiatych rokoch minulého storočia postavili proti ideológii a praxi nacizmu či komunizmu, diktátorským režimom sa podarilo ovládať milióny ľudí, prevažne kresťanov. V užíli o svetovládu diktátori dovedli svet do druhej svetovej vojny s dvojnásobnými počtami mŕtvych a s novými formami masového teroru ako koncentračné tábory, plynové komory, bombardovanie civilného obyvateľstva, vyhľadzovanie celých spoločenských tried a skupín, hladomory, systém gulagov. Obesvetové vojny sa tak stali katalyzátormi masovej devalorizácie a teda aj rozsiahnej krízy viery.

Koho obviniť zo zlyhania kresťanskej Európy? Monarchov, vladárov, politikov, maršalov či ctibažných generálov? Alebo milióny veriacich, čo prestali veriť svojim kňazom, reve-

rendom, popom a dali sa zneužiť na evidentné zločiny?

Čím hlbšia je kríza, tým problematickejšie je skúmanie spúšťačov neštastia. Sme vinní všetci? Alebo sú vinní len „tí druhí“?

Pravdaže, náboženský obraz sveta sa spochybnil a rozdrobil už dávno pred rokom 1914. Humanizmus, renesancia, racionalizmus, Voltaire, francúzska revolúcia, Darwin. Cirkev ustavične zápasila s novými výzvami, hľadala nové formy, zažila víťazstvá i porážky. V roku 1848 Karol Marx a Fridrich Engels v spise *Komunistický manifest* publikovali svoj názor o vývoji kapitalizmu, o situácii miliónov zbedačených ľudí a vyhlásili otvorený boj dovtedajšiemu svetu s kresťanským svetonáhľadom. Sociálna otázka hýbala celou Európou. Pokúšali sa ju riešiť monarchovia, utopickí socialisti, ale aj kanclér Otto von Bismarck. V roku 1891 pápež Lev XIII. v encyklike *Rerum novarum* povedal, čo si myslí o sociálnej otázke Katolícka cirkev. Temer pol storočia trvalo, kým kresťanský svet reagoval na vyhlásenie vojny proti sebe a pokúsil sa predložiť alternatívu. Po ďalších 40 rokoch pápež Pius XI. v encyklike *Quadragesimo anno* predložil model, ktorý však ani liberálny kapitalizmus, ani totalitné režimy nehodlali realizovať. Navyše vypukla druhá svetová vojna.

Po vojne sa protikresťanský režim zmocnil polovičky Európy.

K prenasledovaniu náboženstva v Rusku od roku 1917 sa pridalo polstoročné prenasledovanie kresťanov strednej

>>>

a východnej Európy. Prenasledovanie však vyvolalo mocný protiklad, viera sa upevnila. Zrodili sa noví svätcia.

Pre národy východného bloku sa stal nádejou slobodomyselný Západ, neohrozený Rím, II. vatkánsky koncil, oživenie viery v globálnom meradle. Západná Európa sa zjednocuje, kresťanskí politici Schuman, de Gaulle, Adenauer, de Gasperi zakladajú budúcu Európsku úniu, raj zmierenia a spolupráce. Ján Pavol II., prvý pápež z porobených národov, je pýchou celého kresťanstva. Pomáha povaliť komunistické režimy. Po roku 1989 vchádzame do vysnejší rozkvetu slobody kresťanstva.

Najväčším prekvapením je, že šíritelmi krízy sú naše niekdajšie opory a nádeje – onen vysnívaný Západ.

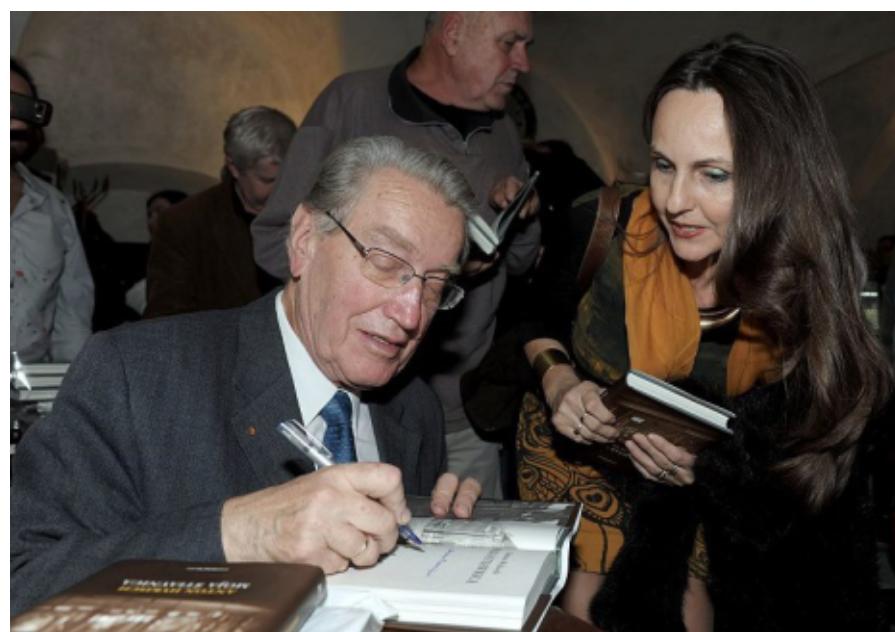
Kardinálnej premenou prešla samotná Európa, niekdajšie dieťa kresťanských politikov. Vo vedení Európskej únie sedia nielen agresívni liberáli, ale aj nedávni komunisti a odporcovia akejkoľvek náboženskej orientácie. Pred nami sa rozvíja zápas o základné hodnoty nie len kresťanskej viery, ale aj o samotné biologické prežitie klasickej európskej civilizácie. Masová devalorizácia zahahuje nové územia.

Čo máte na myсли?

Už nejde len o subtilne teologicke otázky, vševedúcnosť Boha, božské osoby, milosť či zásluhy, mariánsku úctu či pápežskú neomylnosť. To všetko „tí druhí“ považujú za dávno vybavené veci. Boh je už vlastne dávno mŕtvy, bude rád, ak sa dostane na úroveň Šivu, Višnu alebo Budhu...

Teraz ide o odstrihnutie človeka od akéhokoľvek metafyzického nátlaku, dokázať mu, že spozná seba len s pomocou vedy, jeho konanie závisí od dedičstva DNA, od algoritmov neurochemických procesov. Duša, slobodná vôľa, láska sú len prázdne pojmy, označujú fyzikálne procesy. Vďaka všadeprítomným masmédiám stámlíony veria, že sexuálna revolúcia je neškodná zábavka. Výdobytky vedy zaručujú každému človeku rozkoše a potešenia. Človek má neodnateľné práva, môže rozhodovať o svojom živote a smrti, o živote a smrti svojich detí. Môže všetko.

Ďalším dobytým územím je legalizácia práv sexuálnych menšíň, manželtvá ľudí rovnakého pohlavia a nakoniec celá agenda LGBTI. Trvalé porušovanie bioetických zásad znamená biologický zánik. Hrá sa o samotnú existenciu civilizácie. Každá civilizácia, ktorá nedokáže zabezpečiť svoju jednoduchú reprodukcii, zahynie, zmizne z javiska

dejín. Sme v ustavičnom zápase nielen s morálnym zlom, ale bojujeme o samotné prežitie.

Ako uspeli kresťania v zápase o základné etické hodnoty?

Porážka komunizmu v Európe neznamenala zánik sekularizmu. Bojovný sekularizmus sa prestahoval priamo do Bruselu. Tichá koalícia liberálov, komunistov a socialistov rozpútala v Európe novú vlnu sekularizmu.

Ako veriaci katolík prežívam ustavičné šoky. Akiste nie som sám. Štáty, ktoré v európskych dejinách boli baštami kresťanských hodnôt, piliermi katolicizmu, akceptovali legislatívnu, odporujúcu bioetickým zásadám. Katolícki politici podpisali zákony, ktoré boli kedysi výsadou komunistických režimov. Francúzsko legalizovalo potraty v roku 1974 za vlády gaullistov. V Taliansku podpísali podobný zákon v roku 1978 kresťanský demokrat premiér Andreotti a katolík prezident Leone. Španielsky kráľ najprv podpísal zákon o manželstvách gayov a roku 2006 zákon o portratoch. V katolíckom Portugalsku katolícky prezident podpísal v roku 2007 zákon o portratoch a v roku 2010 zákon o manželstvách homosexuálov. Sú dobré známe zlyhania katolíkov Kennedyovcov v USA, podložené argumentom, že bioetické otázky sú „súkromnou vecou“ každého občana. V liberálnej Kanade zákony o potrate podporili Pierre Elliot Trudeau a Jean Chrétien, politici katolíckeho Quebecu. Mladý syn dátneho premiéra, čerstvý predsedajúci kanadskej vlády Justin Trudeau, ako katolík chodí na LGBTI parády a pýsi sa, že Kanada je najliberálnejou krajinou na svete.

Ak zlyhajú či zradia kresťanske politické strany len preto, aby sa ich lídri udržali pri moci, čo môžeme čakať od stájisícov a miliónov radových občanov? Kto je príčinou krízy viery – katolícki monarchovia, prezidenti či premiéri, alebo masy ich katolíckych voličov?

Vstúpili sme do začarovaného kruhu. Ak sme ustúpili v otázke biologickej reprodukcie, ak nerobíme nič proti poklesu počtu detí našej civilizácie a kultúry, ak je reprodukčný ukazovateľ Európy už desiatky rokov na úrovni 1,5 namiesto 2,2, tak Európa vymiera. Len pre zaujímavosť: súčasnú Európu vedú bezdetní lídri. Child-free, aká to krásna nová sloboda!

Najvyšší nárast populácie vykazujú národy strednej Afriky (prevažne muslimskej), nevraviac o ďalšom raste Číny a Indie. Migračná kríza sa už začala. Ak nechceme rodiť vlastné deti, budeme deti „dovážať“ z iných kontinentov, iných kultúr a civilizácií. Tie milióny nekresťanov nedokážeme integrovať, lebo sa integrovať nechcú. Nastal čas hovorit' jasne a otvorene. Kto súhlasí s týmto vývojom, kto mu napomáha, je hrobárom súčasnej, kedysi kresťanskej Európy.

Ako sa v takejto spoločnosti mení človek?

Masmédia a sociálne siete sú plné kriku o ľudských právach a slobodách. Biologicke vedy umožňujú génové manipulácie. Zbavíme sa dedičných chorôb, kráčame k dlhovekosti, až k nesmrteľnosti. Budeme vraj pánni sveta. „Smrť je len technickým problémom,“ ironicky tvrdí Yuval Noah Harari, mladý profesor historie na Hebrejskej univer-

>>>

zite v Jeruzaleme, v bestselleri *Homo Deus – krátke dejiny zajtrajška*. Prečítal som si päť sto strán vzrušujúcich úvah, faktov, prognóz, právd a poloprávd. Doterajší *Homo sapiens* sa vďaka rozvoju kybernetiky a biologických vied každým krokom približuje k *Homo Deus*. Autora však táto perspektíva nenadchýna. Upozorňuje, že ľudstvo speje k novej diktatúre. Elita superľudí ovládne stámliónové masy doterajších obyčajných ľudí, padne demokracia, nebudú voľby, liberalizmus si kope vlastný hrob. Vzniká nové náboženstvo – dataizmus, náboženstvo dát. Ničomu inému už ľudia nebudú veriť. Neveselá perspektíva budúcnosti, však?

Dá sa zdolať kríza viery v týchto podmienkach?

Zdá sa, že v tejto kríze môže zohrať významnú úlohu práve východná časť Európy. Dejinná skúsenosť národov strednej a východnej Európy ukazuje, že naše národy stáročia odolávali vpádom iných civilizácií – mongolskej, neskôr osmanskej. Prenasledovanie počas fašizmu a komunizmu v minulom storočí tiež posilnilo vnútorné sily kresťanskej tradície. U nás sa ešte nepredávajú prázdne kostoly, ako sa deje na Západe. Napriek nálepkovaniu z homofóbie či neterolerance, prevažná časť našich ľudí si ctí základy kresťanskej viery, i keď často veľmi formálne. Škrupina viery je krehká, často povrchná. Treba rátať s tým, že masívna protináboženská vlna postupne naruší aj tie krehké steny viery. Nie je náhodou, že ľavicovo-liberálny sekularizmus z Bruselu útočí na politické sily v Poľsku či v Maďarsku, ktoré sa hlásia k tradičným hodnotám. V katolíckom Poľsku nedávno znechutené masy ľudí vyšli do ulíc demonstrovať s transparentmi „*Chceme Boha*“.

Zámer sekularizmu je jasný: Pod zámiennou boja proti extrémizmu postaviť prejavu kresťanského myslenia mimo zákona. Cieľom je kriminalizácia náboženského presvedčenia, akú sme zažili počas komunistickej diktatúry. Masmédiá a kultúrne „elity“ horlivu pomáhajú v demontáži „starosvetského“ konzervativizmu v mene „otvorenej spoločnosti“.

Zdá sa, že kresťanstvo je v defenzíve. Môže sa tento stav zmeniť?

Sťažené podmienky si vyžadujú od Cirkev premyslenú stratégiu v pastorácii. Sústredit sa na presvedčivé odpovede na ľavicovo-liberálnu „antropologickú revolúciu“ ako hlavný smer sekulárneho úderu. Treba menej teologických konštruktov, viac obyčajného ľudské-

ho slova, opretého o „zdravý rozum“ a ľudský sentiment. Poučiť sa z misijnej skúsenosti. Pri reevangelizácii v katolíckej Latinskej Amerike žnú najväčšie úspechy evanjelikálni kazatelia. Podobne je to v Afrike. Niekedy prekvapivé kroky pápeža Františka zrejme diktujúce táto skúsenosť.

Aj u nás doma máme príklady vynikajúcich kňazov a laikov, ktorí neváhajú sa plne ponoriť medzi masy na periférii spoločnosti. Musíme si zvyknúť, že pomaly sa stávame „menšinou“, čo kladie vyššie nároky na ľudské kvality každého z nás. Nie je vylúčené, že budeme svedkami postupného zániku európskej civilizácie v jej klasickej tisícročnej podobe. Nie bezdôvodne sa tu ponúka paralela so zánikom Rímskej ríše.

My však vieme, že „*Duch vanie*“, posolstvo kresťanstva prežilo zánik jednej civilizácie a nezáhyne ani pri dnešnej potope.

Má kresťanstvo v Európe medzi laikmi osobnosti?

Napriek historickému optimizmu ma znepokojuje práve nedostatok naozajstných duchovných osobností. Ako spisovateľ staršej generácie si spomínam, akou posilou v komunistických časoch boli pre mňa diela spisovateľov ako Bernanos, Mauriac, Saint-Exupéry, Chesterton, Dobraczyński a niekedy problematický Graham Greene. Teraz váha písaného slova, menovite kníh, značne poklesla. Mladým ľuďom duševné konflikty hrdinov Mauriacových či Greenových románov pripadajú vzdialé. Koho však v súčasnosti uchváti ich nadnesená reč? Podobne zostarli úvahy Maritaina a ďažko čitateľné zápisť Gab-

riela Marcela. Azda väčšmi súčasníkom hovoria knihy Paula Johnsona. Tento Angličan hovorí priamo, bez pozlátky, ironicky či kriticky.

Rozvoj digitálnych médií ponúka iné formy umeleckého prejavu. Zvesť evanjelia skôr prenikne k ľuďom cez televízne filmy či muzikály. Povrchné vizuálne média vytvorili obrannú škrupinu na srdciach dnešných mladých ľudí. Túto môže preraziť len hlboká úprimnosť, idúca až na dno, ako napríklad u Benedikta XVI.

Situácia je naozaj vážnejšia, než sa na prvý pohľad zdá.

Pred 17 rokmi som v knihe *Nebojme sa sveta. Sprievodca globálnym myslením* napísal: „*Na prahu nového tisícročia, o ktorom si kreslíme tol'ko hróz a výziev, nesmieme podlahnúť strachu, panike alebo rezignáciu. Nebojme sa sveta. Nebojme sa budúcnosti. Musíme prežiť, lebo nám nič iné nezostáva. Podari sa nám to iba s vnímanými očami, otvorenými srdcom a s pevnou vôľou. Nezostáva nám nič, iba si vštepiť aspoň kúsok zodpovednosti. Za seba, za rodinu, za spoluobčanov, za tento štát, za tento svet, v ktorom žijeme.*“

Boh je stále tu, hoci skrytý. Potrebuje trocha ticha, aby ho ľudia začuli, hviezdnatú noc, aby ho zazreli. A zajtra, zbalenie strachu, mnohí začnú žiť naplno, žiť celkom inak. My, čo sme spoznali Radostnú zvest, napriek ďažkostiam a pochybnostiam, by sme mali byť pre „tých ostatných“ príkladom.

*Za rozhovor d'akuje PAVOL PRIKRYL
(Snímky: archív A. H., TK KBS)*

*(Časopis *Viera a život* uviedol na túto tému obsažnejší článok A. Hykischa)*

Boh nám dáva prikázania, diabol o nich vedie dialóg

Dve ponuky

Usporiadať rozjatrené emócie je hlavným účelom duchovných cvičení, vzídených z náboženskej skúsenosti zakladateľa jezuitského rádu, teda sv. Ignáca z Loyoly.

Usporiadanie rozbitého vnútra však predpokladá rozoznat', v čom sú náklonnosti či city neusporiadane a zatúžiť po ich usporiadani, čo rozhodne nie je samozrejmé. Treba sa porozhliadnúť po príčinách citovej neusporiadanosťi na náboženskej rovine.

AMBIVALENTNÉ EMÓCIE

Už dlhší čas je v katolíckom prostredí zrejmé, že emócie vo vztahu k pápežovi sú značne neusporiadane. Viere ne-

pochybne škodia také city, ktoré sa k pápežovi vtierajú populisticími petíciami a zároveň sršia nenávisťou k tým, ktorí sa z takýchto petící právom vysmievajú. Ich presným opakom sú emócie, ktoré sa tou istou populisticou metódou usilujú pápeža pokarhať a zároveň si racionálne pokúšajú dokázať vlastnú pravovernosť.

Takéto ambivalentné emócie vzájomnej nevraživosti treba odstrániť a zbaviť sa ich, aby sa nimi, ako hovorí sv. Ignác, „človek nenechal ovplyvňovať“.

Boh dáva prikázania, diabol o nich vedie dialóg. Dnešný veriaci sa, bohužiaľ, nezriedka domnieva, že je to naoštok: že tým, kto ponúka dialóg, je Boh, zatiaľ čo existenciu diabla považuje za konšpiračné teórie. No už z prvých stránok *Biblie* je vidieť, že to tak nie je a že najprv oslovuje človeka Boh, a to imperatívom, zatiaľ čo diabol tomu odporuje otázkou položenou človeku.

OPIČENIE SA PO BOHU

Aj keď diabol ponúka dialóg, nechce, aby bol človek slobodný, ale chce ho zotročiť. Diabol chce človeka o slobodu pripraviť. Chce od neho, aby poprel Božie prikázania, a tak sám seba slobodne pripravil o slobodu. Diabol prichádza vždy s ponukou dialógu, hoci chce len slobodu ukradnúť a zabíť.

Boh však dáva prikázanie, teda dobre mienenu radu, aby umožnil stvoreniu pripojiť sa k nemu, zapojiť sa do jeho plánu. Diabol neprihádza s ničím novým, ale iba parazituje na tom, čo Boh stvoril – len sa opičí po Bohu. Chce sa zmocniť stvorenia, pretože ašpiruje na Stvoriteľovo božstvo, ktoré však vysestvuje scestne.

Podstatou Boha je totiž láska, ktorú diabol nechápe, pretože nechce byť milovaný, čím svoju slobodu zmenil na zlobu. Boh však číni božsky a komunikuje božsky, nemá potrebné obchádzat' slobodu stvorenia, aby uskutočnil svoj plán, ale naopak – Boh uskutočňuje svoj plán spolu so stvorením, do ktorého čela postavil človeka, ktorý je slobodný. A slobodnému človeku predkladá Boh svoj božský plán.

SKRÝVANÝ ZÁMER

Je to práve diabol, kto nazýva Božie prikázania zákazom, keď zvádzza k dialógu človeka, aby ho priviedol k skaze. Svoj zámer diabol pred človekom skrýva, zatiaľ čo Boh svoj plán zjavuje. Diabol dokáže len strojiť úklady a konšipirovať, pretože chce človeka donútiť, aby plnil jeho skrývaný zámer a vzoprel sa Bohu. To preto sa v dialógu s človekom posúva až k tvrdeniu, že človek nezomrie, a tak protirečí Bohu, ktorý dal v tejto veci človeku dobrú radu.

Diabol chce, aby aj človek sám seba po celú večnosť týral. To je ona druhá smrť, o ktorej hovorí *Apokalypsa*. Boh, naopak zjavuje, že z lásky prijaté utrpenie nie je prehra, ale jediná cesta k definitívnomu víťazstvu.

Kristov námeštník neponúka dialóg ako riešenie toho, či veriť v Krista.

MILAN GLASER, SJ/RV
(Ilustrácia: William Blake: *Pokúšanie a pád Evy*)

Objavovanie pokladov katolíckej sociálnej náuky

Historické základy

Vstup kresťanstva na „sociálne pole“ treba, samozrejme, datovať do obdobia hned’ prvých cirkevných spoločenstiev.

Komunita Kristových učeníkov si bola už od počiatku veľmi dobre vedomá, že *služba lásky k blížnemu* spolu s ohlasovaním evanjelia a slávením sviatostí (Eucharistie), tvoria neoddeliteľné piliere kresťanskej totožnosti, konkrétnie prejavy, bez ktorých je nasledovanie Krista nemysliteľné.

SOCIÁLNA LÁSKA

Dejiny následne zaznamenávajú veľký rozmach tejto „organizovanej lásky k blížnemu“, teda *charitatívnej služby* – do šírky, so zameraním na stále väčší okruh ľudí, vylúčených na okraj spoločnosti z dôvodu hmotnej núdze, sociálnej núdze či zdravotného postihnutia, resp. do hĺbky, vytvárajúc stále prepracovanejší systém poskytovania týchto služieb, vrátane dokonca aj osobného zasvätenia, ktoré so sebou prinieslo vznik a rozmach rozličných reholí, naplno zasvätených službe núdznym. Zároveň už od staroveku bolo živé povedomie, že táto služba blížnym v núdzi je jednoznačne povinnosťou každého cirkevného spoločenstva a jej organizovanie a koordinácia je zasa povinnosťou každého cirkevného predstaveného.

Isteže, tento vývoj neboli vždy a všade celkom lineárny a bezproblémový – v miere slabosti, ktorá sprevádza ľudský rozmer Cirkvi v jej dejinách. Treba však povedať, že všade tam, kde sa kresťanské náboženstvo etablovalo, postupne prinieslo do kultúry životný postoj, ktorý *nenecháva ľahostajným* voči núdzi blížného a cíti *zodpovednosť pred Bohom* za to, prejavíť mu konkrétnu službu lásky.

POTREBA NÁUKY

Ked’ teda hovoríme o *sociálnej náuke* Cirkvi, máme na mysli špecifickú historickú situáciu, vyžiadajúcu si okrem tejto *praktickej sociálnej služby*, aj zásah magistéria, teda aj *teoretickú reflexiu* aktuálnej sociálnej situácie, a tiež riešení, ktoré sa ponúkali.

Táto situácia nastala v druhej polovici 19. storočia, keď priemyselná revolúcia dosiahla svoj vrchol a sledovanie ekonomických záujmov, povýšené na najvyššiu hodnotu, nieslo so sebou katastrofálne dôsledky na ľudskej dôstojnosti. Zároveň sa začala šíriť marxistická reakcia, ktorá chcela násilím dosiahnuť zásadnú zmenu spoločenského zriadenia. V tejto dramaticky vyhrotenej situácii to boli sami kresťanskí robotníci, spolu s knázmi a biskupmi zaangažovanými v ich službe, čo sa *obrátili na pápeža* s prosbou o usmernenie – či rezignovať zoči-voči flagrantnej nespravodlivosti, ktorej čelia, alebo spolu s komunistickými odbormi povaliť celý systém.

LEV XIII.

Pápež Lev XIII. sa sociálnym témam venoval od počiatku svojho pontifikátu. Encyklikou *Rerum novarum* (15. 5. 1891) však ponúkol po prvý raz *systematické* spracovanie celej problematiky a model riešenia, ktorý – ako sa ukázalo neskôr – je aplikovateľný univerzálne, na všetky sociálne problémy. Preto túto encykliku pokladáme za základ katolíckej sociálnej náuky.

Pápež v nej predovšetkým odmieta socialistické (Marxovo) riešenie – kolektivizáciu, keďže súkromné vlastníctvo, ako výsledok práce človeka, je sú-

časťou prirodzeného práva. Siahnut’ na toto právo je chybný krok nielen z hľadiska jusnaturalistického (prirodzeného) či filozofického, ale – ako pápež presne predvídal – aj z hľadiska praktického, keďže vezme robotníkom *motívaciu* pracovať, a tým výrazne zníži produktivitu práce. Zároveň však odmieta aj liberálne riešenie, ktorým sa riadil vtedajší štát, totiž tzv. *laissez-faire-izmus*, ktorý predpokladal, že aj konflikty v pracovnoprávnych vzťahoch sa najlepšie vyriešia „samý“ – teda trhovým mechanizmom.

Omyl tohto uvažovania však spočíval v tom, že v mimoriadne nerovnom vzťahu medzi zamestnávateľmi a zamestnancami, v kontexte veľkého pretlaku potenciálnych uchádzačov o prácu na trhu, tento model nedokázal uchrániť ani minimálne požiadavky na dôstojnosť zamestnancov, čo viedlo k stupňovaniu napäťia, ohrozujúcemu verejný poriadok a stabilitu spoločnosti.

RIEŠENIE – SPOLUPRÁCA

Po tejto kritike ponúka Lev XIII. riešenie, ktoré spočíva v nevyhnutnej spolupráci Cirkvi, štátu a tých, ktorých sa tento problém bezprostredne dotýka, teda v tomto prípade robotníkov.

Úlohou Cirkvi je predovšetkým *vniest morálku* do sociálnych vzťahov, to znamená poukázať na to, že *každý sociálny problém* má svoj koreň v nejakom *moralnom zlyhaní*, takže i riešenie, ak má byť skutočné a trváce, sa musí záchať v tejto rovine. Cirkev na riešenie morálnych problémov ponúka prostredníctvom sviatosti zmierenia službu Božieho milosrdenstva a sprevádzanie pri aktívnom pokání, ale zároveň zdôvod- »»

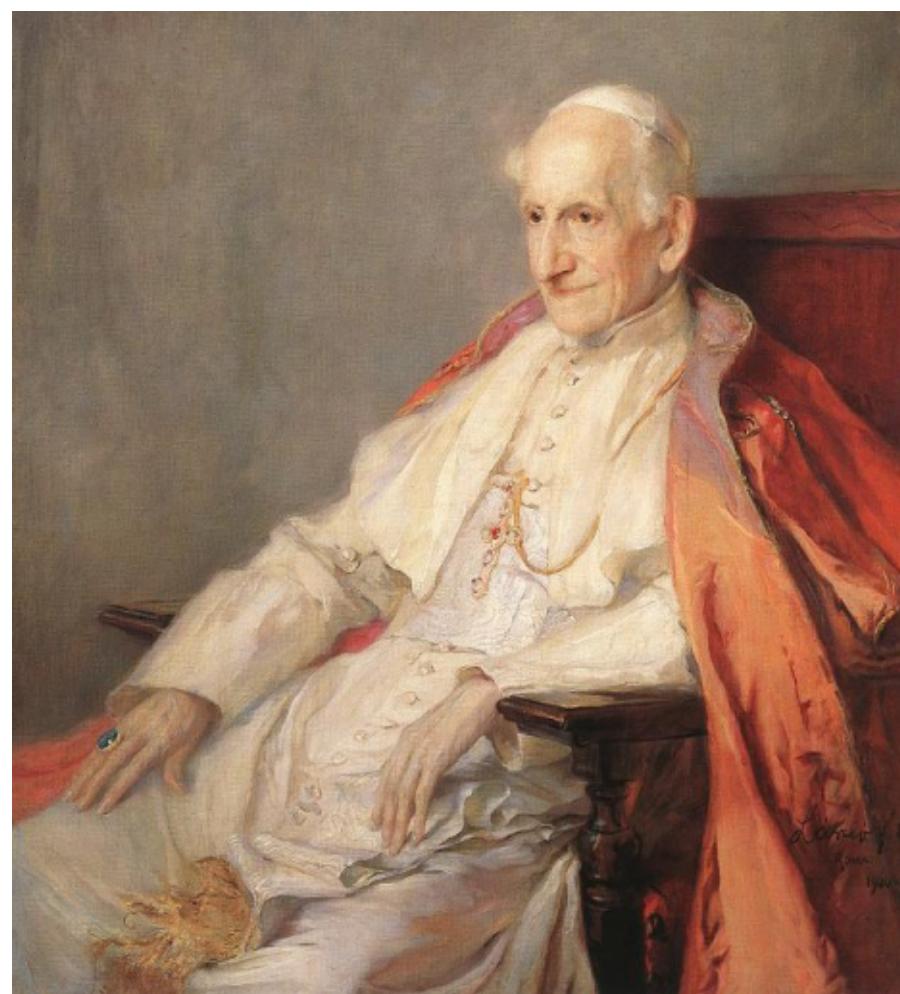
ňuje jeho potrebu *aj racionálne*. Vo vedomí skutočnosti, ako to Dostojevskij veľmi trefne napísal, že „*ak Boha niet, všetko je dovolené*“, Cirkev už od konca 19. storočia poukazuje na to, že ak všetko je dovolené, spoločnosť to vedie nevyhnutne ku konfliktom a úpadku.

Takže *respektovať morálku* je dôležité a užitočné nielen „zhora“ – ako Boží príkaz, ale i „zdola“, ako nevyhnutnosť na zachovanie ľudskej dôstojnosti vo všetkých medziľudských vzťahoch a sociálnych štruktúrach – a z racionálneho dôvodu na zachovanie pokoja a budovanie dlhodobých vzťahov.

CESTA DIALÓGU

Úlohou štátu je uvedomiť si svoju *zodpovednosť autority*, zameranej predovšetkým na ochranu ľudskej dôstojnosti a prostredníctvom *legislatívy* ju chrániť, ba aj vplývať na šírenie kultúry, ktorá túto dôstojnosť bude pokladat za nedotknuteľnú a jej ochranu za samozrejmosť. V opačnom prípade treba počítať z rozkladom spoločnosti a stratou lojality občanov k štátu – čo je racionálnym zdôvodnením tejto požiadavky.

Napokon, úlohou robotníkov, podľa encykliky *Rerum novarum*, bolo združovať sa, ale nie s cieľom násilia a útoku na existujúce politické či ekonomické štruktúry (ako komunisti), ale s cieľom *viesť dialóg* v prospech transformácie škodlivých štruktúr na také, ktoré budú prospiešné pre všetkých. Racionálnym dôvodom pre takýto odborársky dialóg je vytvorenie podmienok pre sociálny zmier a pre zamestnávateľa zvýšenie produktivity práce, vyššou mierou spokojnosti a lojality zo strany zamestnancov. Aj tu vidno vôľu vyriešiť konflikt metódou „*win-win*“, čiže tak, aby to bolo na prospech zamestnancov (robotníkov) i zamestnávateľov (podnikateľov), samého podnikania i jeho dlhodobej prosperity, zároveň s povznesením ľudskej dôstojnosti všetkých, ktorí sa na tomto procese podieľajú.

Lev XIII.

RERUM NOVARUM STÁLE AKTUÁLNA

Nečudo, že tento dokument sa skutočne stal *základom* ďalšej reflexie Cirkvi v sociálnej oblasti, a najmä pri okrúhlych výročiach priniesol ďalšie dokumenty, ktoré jeho posolstvo aktualizovali do novej situácie a aplikovali na nové sociálne problémy.

Po sto rokoch od publikovania *Rerum novarum*, ju sv. Ján Pavol II. označil za „*nesmrteľný dokument*“ a napísal, že „*hojná miazga, ktorá z tohto koreňa pramení, v ďalších rokoch sa nevyčer-*

pala, ale stala sa ešte plodnejšou

(encyklika *Centesimus annus*, čl. 1).

Skutočne môžeme vidieť, že pri identifikovaní a riešení sociálnych problémov, ktoré nás trápia aj v súčasnosti, po ďalších desaťročiach, *spolupráca*, ako ju koncipoval Lev XIII. je problém, ktorý nadálej bráni ich riešeniu, a zároveň riešenie, ktoré – ako dosvedča aj sám rozum – je nanajvýš žiaduce.

STANISLAV KOŠČ

(Úvodná ilustrácia: Käthe Kollwitzová:
Pracujúca matka a spiace dieťa)

Posvätný jazyk je špecifický spôsob „usporiadania“ náboženskej skúsenosti

Liturgický jazyk

Jazyk nie je len nástrojom, slúžiacim k oznamovaniu faktov, pričom sa má užívať jednoducho a účinne, ale je tiež vyjadrovacím prostriedkom nášho rozumu spôsobom, ktorý zapája celú ľudskú osobu. V dôsledku toho je jazyk aj prostriedkom, ktorý vyjadruje myšlienky a náboženské skúsenosti.

Jazyk používaný v bohoslužbe, teda posvätný jazyk, sa neobmedzuje len na glosoláliu (*dar hovorit' jazykmi* – pozn. red.; porov. *1 Kor 14*), tzv. modlitbu v neznámom jazyku, či na mystické mlčanie s úplným vylúčením ľudskej komunikácie či pokusom o jej vylúčenie. Prvok zrozumiteľnosti sa však obmedzuje v prospech iných prvkov, najmä expresivity.

Významná bádatelka dejín kresťanskej latinčiny Christina Mohrmannová tvrdí, že posvätný jazyk je špecifický spôsob „usporiadania“ náboženskej skúsenosti. Ch. Mohrmannová hovorí, že každá forma viery v nadprirodzenú skutočnosť, v existenciu transcendentného bytia, nutne vedie k osvojeniu si určitej formy posvätného jazyka.

SÚČASŤ SLÁVNOSTI

V tomto zmysle srlanský kardinál Malcolm Ranjith v rozhovore pre celotaliansky denník *La Repubblica* spomenul, že „posvätný jazyk sa vyskytuje v rôznych tradíciah na celom svete. V hin-

duizme je jazykom modlitby sanskrit, ktorý sa už bežne nepoužíva. V budhizme je to páli, jazyk, ktorý v súčasnosti študujú len budhistickí mnísi. V islamе sa používa koránska arabčina. Užitie posvätného jazyka nám pomáha prežívať a precítiť onen svet“.

Druhý vatikánsky koncil si prial, aby sa užívanie národných jazykov, čo sa do istej miery dialo už v predchádzajúcich desaťročiach, rozšírilo na udeľovanie sviatostí.

Použitie posvätného jazyka v liturgickom slávení je súčasťou toho, čo svätý Tomáš Akvinský v diele *Summa Theologiae* nazýva *solemnitas* – slávnosť. Tento učiteľ Cirkvi hovorí: „To, čo vo

sviatostiach pochádza z ľudskeho ustanovenia, nie je nevyhnutné pre platnosť sviatosti, ale prepožičiava jej aj určitú slávnosť, ktorá vo sviatostiach slúži na stimulovanie zbožnosti a úcty v tých, ktorí ich prijímajú.“

Posvätný jazyk, ktorý je výrazovým prostriedkom nielen jednotlivcov, ale celého spoločenstva, ktoré sa drží určitej tradície, má konzervačnú schopnosť: húzevnato ľpie na archaických jazykových formánoch. Okrem toho sú v ňom zavedené vonkajšie prvky, ako asociácia na starobylú náboženskú tradíciu. Ukázkovým príkladom toho sú hebrejské biblické výrazy, ktoré sa uchovali v latinčine, ktorú používajú kresťania (*amen, aleluja, Hosana, a pod..*), ako si všíma sv. Augustín.

ŠTYLIZOVANÝ SLOVNÍK

V priebehu dejín sa v kresťanskej bohoslužbe uplatnilo mnoho rôznych jazykov: v byzantskej tradícii gréčtina, vo východných tradíciah to boli sýrčina, aramejčina, gruzínsčina, etiopčina a koptský jazyk, staroslovienčina. V rímskom ríte a v ďalších západných obradoch je to latinčina.

Vo všetkých týchto liturgických jazykoch sa nachádzajú štýlové formy, ktoré ich odlišujú od hovorového či ľudového jazyka. Často je tento odstup dôsledkom lingvistickej zmien v samotnom jazyku, ktoré potom neboli prevzaté liturgickým jazykom s ohľadom na jeho posvätný charakter.

V prípade latinčiny, teda jazyku rímskej liturgie, však existoval určitý odstup hneď od začiatku. Rimania nehovorili štýlom rímskeho kánonu alebo omšových orácií. Tu totiž hneď, ako bola gréčtina v rímskej liturgii nahradená latinčinou, vznikol ako nástroj kultu silne štylizovaný slovník, ktorý by priezemný obyvateľ Ríma neskorého stároveku chápal s ľahkosťou.

Vývoj kresťanskej *latinitas* sice mohol liturgiu sprístupniť ľudu Ríma či Milána, ale nie tomu, ktorého materský jazykom bola góttina, keltčina, iberčina či púnčina. Vďaka prestíži rímskej cirkvi a jednotiacej sile pápežstva sa však latinčina stala jediným liturgickým jazykom a tým jedným zo základov západnej kultúry.

NÁRODNÉ JAZYKY

Rozdiel medzi liturgickou latinčinou a ľudovým jazykom sa zväčšoval v dôsledku rozvoja kultúr a národných jazykov, už ani nehovoriac o misijných územiach. Táto situácia neuľahčovala

>>>

účasti veriacich v liturgii, a aj preto si Druhý vatikánsky koncil prial, aby sa užívanie národných jazykov, čo sa do istej miery dialo už v predchádzajúcich desaťročiach, rozšírilo na udeľovanie sviatostí (Konštitúcia o posvätnnej liturgii *Sacrosanctum concilium*, 36,2).

Koncil zároveň zdôraznil, aby „*užívanie latinského jazyka zostało zachované v latinských obradoch*“ (SC. 36, 1, porov. 54). Konciloví otcovia si ne-predstavovali, aby národné jazyky mali úplne nahradíť posvätný jazyk Západnej cirkvi. Jazykové rozdrobenie kato-líckej bohoslužby došlo tak ďaleko, že v súčasnosti môžu mnohí veriaci len ľažko spoločne recitovať *Pater noster*, ako sa to deje nielen na medzinárod-ných stretnutiach v Ríme, ale kdekoľ-vek na svete.

PUTO JEDNOTY

V čase poznačenej veľkými zmenami a globalizáciou by však spoločný liturgický jazyk mohol slúžiť ako puto jednoty medzi jednotlivými národmi a kul-túrami, nehovoriac o tom, že latinská liturgia je jedinečný duchovný poklad, ktorý po mnohých stáročia živil život Cir-

kvi. Latinčina bezpochyby prispieva k posvätnému a stabilnému charakteru, ktorý „*priťahuje mnohých k starodávnemu úzu*,“ ako 7. júla 2007 napísal biskupom v sprievodnom liste k motu proprio *Summorum Pontificum* Svätý Otec Benedikt XVI. Širšie použitie latinského jazyka v slávení omše podľa *Misála Pavla VI.*, čo je voľba úplne le-gitímná, hoci málo využívaná, „*by mohla dať vyniknúť posvätnosti oveľa väčšmi než bolo dosiaľ*“ (SC).

Okrem toho je potrebné uchovať po-svätný charakter liturgického jazyka aj v prekladoch do národných jazykov, ako veľmi zreteľne pripomína Kongre-gácie pre Boží kult v inštrukcii týkajúcej sa liturgických kníh *Liturgiam au-thenticate* z roku 2001. Významným plodom tejto inštrukcie je nový anglic-ký preklad *Rímskeho misála*, ktorý sa v mnohých anglofónnych krajinách za-viedol počas roka 2011.

P. UWE MICHAEL LANG, C. O.

Posvätné ticho

Latinská omša od počiatku zahŕňala v sebe chvíle úplného ticha.

Až do reformy bl. Pavla VI. to bolo tak predovšetkým počas modlitby kánona, ktorú kňaz prednášal v ti-chosti, *in secreto*, s výnimkou zriedkavých prípadov obradného koncelebrovania. Na niektorých miestach bola vôle vyplniť prázdnnotu niekoľkominútového ticha, čo však bolo v skutočnosti len zdanlivé, hrou na organ alebo polyfonickým spevom, takáto prax však nezodpovedala duchu obradov.

Druhý vatikánsky koncil počítal so zachovaním chvíľ ticha počas eucharistickej obety. To sa odrazilo v poučení *Sacrosanctum concilium*, ktoré ustanovuje, že „*v záujme aktívnejšej účasti ľudu treba venovať starostlivosť jeho aklamáciám, od-povediam, spievaniu žalmov, antisónam, piesňam, ako aj úkonom, čiže gestám a držaniu tela. Nech sa v príslušnom čase zachová aj posvätné ticho.*“

Všeobecný úvod do *Rímskeho misála* bl. Pavla VI., ktorý v roku 2002 reeditoval sv. Ján Pavol II., presne vymedzil časti omše, počas ktorých treba zachovávať posvätné ticho. V pr-vom rade v ňom nachádzame všeobecnú pripomienku: „*V pat-ričnom čase treba zachovať, ako súčasť slávenia, aj posvätné ticho. Jeho charakter závisí od toho, v ktorom bude liturgic-kého slávenia sa zachováva. Po úkone kajúcnosti a po výzve na modlitbu napomáha chvíľa ticha sústredene sa vnoriť do seba; po čítaniach alebo po homilií pomáha veriacim rozjí-mať o tom, čo počuli; po prijímaní umožňuje vnútornú mod-litbu chvály a vdăkyvzdania. Už pred vlastným slávením om-še je chvályhodné zachovať posvätné ticho v kostole, sakristii a príľahlých priestoroch.*“

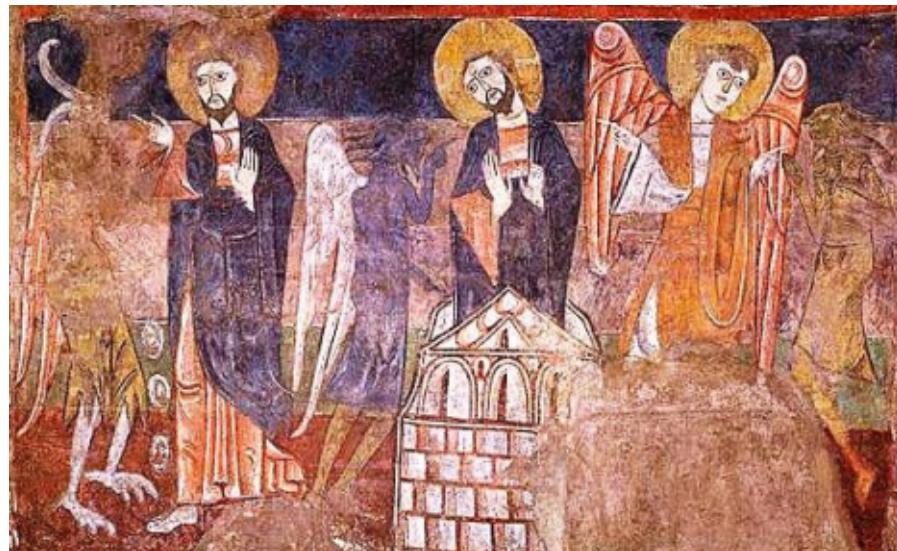

V *Rímskom misáli* z roku 1969 je ticho predpísané počas úkonu kajúcnosti: „*Po krátkej chvíli ticha celé spoločenstvo ho vykoná formulou všeobecného vyznania hriechov.*“ Neskôr pri modlitbe dňa, kolekte, „*kňaz vyzve ľud k modlitbe. Všetci spolu s ním chvíľku mlčia, aby si uvedomili, že stoja pred Bohom a aby si v mysli mohli zhrnúť prosby.*“ Rovnako aj „*li-turgia slova nech sa slávi tak, aby napomáhala meditácii, pre-to sa treba vyvarovať každej forme náhlenia, ktoré prekáža sústredeniu sa. Na to sú vhodné aj krátke chvíle posvätného ticha prispôsobené spoločenstvu.* Chvíle posvätného ticha sa vhodne môžu zachovať aj pred samým začatím liturgie slova, po prvom a druhom čítaní a napokon po skončení homilie.“ Odporúčania platia aj pre homiliu, ktorá sa má vypočuť a pri-jat’ v atmosfére modlitby, „*aby sa celé zhromaždenie spojilo s Kristom, aby ju všetci počívali v tichosti a pozorne.*“ Príle-žitosť zotrvať v tiche je bezprostredne po svätom prijímaní či pred modlitbou „*po prijímaní*“. Aj „*po purifikácii kalicha je vhodné, aby kňaz zachoval chvíľu posvätného ticha*“.

Kardinál ROBERT SARAH
(Z knihy *Sila Ticha*, Lúč, 2017)

Debata o otčenášovej prosbe *et ne nos inducas in temptationem* naberá na intenzite

Tradícia a sprenevera

Pápež František sa v nedávnom interview vyslovil, že otčenášová prosba „*a neuved’ nás do pokušenia*“ nie je dobre preložená. Debata, ktorú tým rozprúdil, sa dotýka zásadných teologických a hermeneutických otázok. Uverejňujeme úvodník z nemeckého časopisu *Herder Korrespondenz* 1/2018, v ktorom sa autor venoval práve tejto téme.

Niektoré základné pojmy v latinčine sa vyznačujú katastrofálou dvojznačnosťou. *Altus* znamená vysoký, lenže aj hlbký. *Sacer* je tak svätý, ako aj prekliaty. Podobne je to so slovesom *tradere*. Tento výraz označuje na jednej strane zverenie, *odovzdanie a tradovanie*, zároveň však aj *vydanie a zradu* (spreneveru). Kto niečo odovzdáva ďalej, môže to odovzdávať na seba ochranu a sebazáchravu, alebo – na uškodenie seba.

K odovzdávaniu toho, čo sme sami prijali, patrí v kresťanstve po stáročia aj risikantné podujímanie sa na preklad. V taliančine je slovná hra „*traduttore, traditore*“: „*prekladatel*“ je súčasne „*zradca*“. Tradícia a preklad – to oboje má v sebe potenciál dopustenia sa zrady, pretože pri prekladaní uniká čosi podstatné.

TRADÍCIA

Tradícia je pre kresťanstvo významná preto, lebo má pôvod v konkrétnej historickej osobe Ježiša Krista. *Nový zákon*, ktorý Kristus zanechal, odovzdáva-

vajú si kresťania po 2 000 rokov z pokolenia na pokolenie.

K tomu eminentne náležia slová, ktoré Ježiš Kristus povedal. O nich sú evanjeliá a ostatné texty Nového zákona. A tak biblické knihy sú už dokumentmi toho odovzdávania, už samy sú tradíciou.

Evanjelisti Lukáš a Matúš rozprávajú o modlitbe, ktorú Ježiš naučil svojich učeníkov: o *Otčenáši*. Lukáš a Matúš podávajú tú modlitbu rozdielne. Súčasná používaná podoba je z Matúša. U Lukáša je *Otčenáš* trocha kratší a vyskytuje sa v inej súvislosti. Obaja evanjelisti však zhodne uvádzajú ako časť modlitby „*a neuved’ nás do pokušenia*“.

FRANTIŠKOV NÁZOR

Pápež František, ako je známe, nekladie vždy svoje slová na zlatnícke vážky. V televíznom seriáli talianskeho vysieláča TV 2000, ktorý patrí Talianskej biskupskej konferencii, hovoril s kňazom a novinárom Marcom Pozzom o *Otčenáši*. V časti, ktorú odvysielali 6. decembra 2017, sa Pozza vyslovil: „*Nemôžem veriť, že ma Boh pokúša*.“ Je mu blízke na-

proti tomu vysvetlenie, že je to satan, kto človeka pokúša. „*Boh mi pomáha neupadnúť do komplótu pokušenia*.“ Nato pápež odpovedal: „*Nie je to dobrý preklad. Aj Francúzi si tento text zmenili, prekladom: Nedaj mi upadnúť do pokušenia*.“

Pravda je, že už roku 2012, ešte za pápeža Benedikta XVI., bola publikovaná *Bible Liturgique*, totiž preklad *Biblie* vypracovaný špeciálne pre liturgické potreby. Aprobovali ju početné frankofónne biskupské konferencie a aj rímska Kongregácia pre bohoslužby jej dala „zeleňu“. V tomto diele sa už na príslušnom mieste nehovorí, ako bis dato, „*et ne nous soumets pas à la tentation*“ („*a nepodrob nás pokušeniu*“), ale „*et ne nous pas entrer en tentation*“ („*a nedaj nám vojsť do pokušenia*“). Od Prvej adventnej nedele 2017 majú francúzski katolíci používať (*a používajú – pozn. T. K.*) pri bohoslužbách túto formuláciu.

Zdá sa, že pápež František uprednostňuje onen variant – hoci aj sám ho nečítal korektnie –, a tak vyvolal u nás (v Nemecku – pozn. T. K.) diskusiu, ktorá sa dostala i na stránky časopisu *Bild*. Tamojšia upútavka znala: „*Pápež chce zmeniť Otčenáš. Musíme sa naučiť modliť po novom?*“

NEVYNECHAŤ BOHA ZO ZODPOVEDNOSTI

To pravdepodobne nemusíme. Ukázala sa v tom totiž jasná rozpornosť. Je to prekvapujúce, vedľ pápež František je veľmi oblúbený a zväčša sa jeho výrokym prijímajú prinajmenšom blahovoľne.

Mohučský biskup Peter Kohlgraf sa ohlásil: „*Nijaká cesta nevedie mimo konštatovanie, že nemecký preklad zodpovedá pôvodnému textu Matúšovho a Lukášovho evanjelia*.“ Kohlgraf poukázal aj na paralelné biblické miesta, napríklad na pasáž v Matúšovom evanjeliu, kde sa hovorí: „*Potom Duch vyviedol Ježiša na púšť, aby ho diabol pokúšal*.“ Sám Duch teda viedol Ježiša do situácie, keď sa mal rozhodnúť pre Otca alebo proti nemu. Toľko Kohlgraf. „*Boh je zjavne níelen ,láskavý, mnogé v jeho súdoch je nám ľudom skryté*.“

O tom, že Boh môže vystaviť človeka skúške, v ktorej možno zlyhať, ale aj sa osvedčiť, hovorí už *Starý zákon*. Adam a Eva jedia zo stromu so zakázaným ovocím a zlyhávajú. Abrahám má obetovať

>>>

svojho syna Izáka a osvedčuje sa v dôvete v Boha. Jóbovi sa vezme všetko, čo má, a on sa neodvráti od Boha. To všetko sú zúfalé situácie – je to však súčasť tisíc- a tisícočných skúseností človeka s Bohom. Tak sa dostali do *Svätého písma*.

Aj v ignaciánskych exercíciach, ktoré pápež isto pozná, nachádzame predstavu, že Boh kladie na prosebníka skúsku, ako to vysvetlil jezuita Klaus Mertes v *Deutschlandradiu*. Koniec koncov, je tu aj „*zodpovednosť Boha za celkový beh dejín, ktorú mu nik nemôže vziať*“. Preto ho aj možno v modlitbe pri úzkostiach, v ktorých sa opäťovne ocitáme, brať na zodpovednosť. Veď predsa Ježiš sa na kríži modlil: „*Bože, prečo si ma opustil?*“ Boh skúša ľudí, dáva im možnosť osvedčiť sa. To je jeden z výkladov, ktorý Biblia dáva pre skúsenosť s utrpením a s inými životnými výzvami.

POKUŠITEĽ SATAN

Nové formulovanie *Otcenáša* sa, mimo chodom, ani vo Francúzsku nestretáva len s porozumením. Podľa esejistu Pierra-Henriho d'Argenson (napísal to v deníku *Le Figaro*) starší variant naznačuje „*s istou prostosrdečnosťou voči Stvoriteľovi*“, že človek sám nemôže prevziať celú zodpovednosť za svoje prečiny. Nová prosba naproti tomu ponecháva človeka v jeho pokušeniach osamoteným a takrečeno vypúšťa Boha z jeho zodpovednosti.

Pohľad Františka a jeho partnera v televíznom rozhovore vyznieva takto: Nie Boh uvádza do pokušenia, pokušiteľom je satan. „*Otec tak nerobí. Otec mi pomáha znova vstať. Kto uvádza do pokušenia, je satan. To je satanovo dielo.*“ Vydatel novín *Frankfurter Allgemeine Zeitung* Jürgen Kaube to s istou dobromyseľnosťou komentoval takto: „*Ak podľa výkladu pápeža Františka uvádza do pokušenia iba satan, ostáva nám bez odpovede večná detská otázka, prečo Boh pripúšťa satanovo konanie a či pripustiť nie je to isté ako uviesť do pokušenia.*“

OTEC TAK ROBÍ

Otcenášová prosba svedčí o skúsenosti nadobúданej z viery a modlitby, že Otec tak naozaj robí. Erfurtská dogmatická Julia Knopová interpretuje zmysel modlitby takto: „*Bože, nepodrobuj nás nijakej záťaži, neskúšaj ďalej našu tak či tak krehkú dôveru v teba – ktovie, či by sme v skiuške obstáli.*“ Sám Ježiš sa v Getsemanskej záhrade modlí: „*Otče môj, ak je možné, nech ma minie tento kalich. No nie ako ja chcem, ale ako ty.*“

A tak sa teda prirodzene naskytuje otázka, ako to, že pápež môže s toľkou

istotou povedať: „*Nie je to dobrý preklad.*“ Veď latinská podoba textu vo *Vulgáte*, ktorá si nárokuje v Katolíckej cirkvi na istú záväznosť, znie: „*et ne nos inducas in temptationem*“.

Pravdepodobne je pápežovi z Argentíny najdôvernejšie španielske znenie modlitby. A tam je to odjakživa: „*y no nos dejes caer en la tentación*“ („*a nedaj nám upadnúť do pokušenia*“). Koniec koncov, aj vo Francúzsku sa až do polovice 20. storočia modlilo: „*et ne nous laissez pas succomber à la tentation*“ („*a nedajte nám podlahnúť pokušeniu*“) (vo Francúzsku sa ešte donedávna Bohu v modlitbe vykalo – pozn. T. K.).

SPRENEVERENIE SA?

Isteže predstava, že pokušenia a životné skúšky, ako vo všeobecnosti zlo, sú niečim, čo Boh skôr pripúšťa, než aby to nakladal na človeka, nie je vôbec od veci a nie je to nijaká nová myšlienka. Tento pohľad zjavne už i v dávnejších časoch viedol k tomu, že sa príslušné pasáže *Otcenáša* prekladali inakšie.

Je to spreneverenie sa evanjeliu? Kresťanstvo môžeme mať len v prekladoch. Sám Ježiš sa pravdepodobne predmodlieval pred svojimi učeníkmi modlitbu po aramejsky. *Biblia* ju traduje v gréctine. Pre cirkev Západu je smerodajným jazykom latinčina. A len čo nejaká kultúra príde do styku s evanjeljom, vynorí sa *Otcenáš* ako základná modlitba v tej či onej reči. A s tým aj všetky s ňou súvisiace otázky: Čo je Božou vôleou, ktorú privolávame? V čom spočíva jeho kráľovstvo, ktoré má príš? Čo sa myslí pod chlebom, o ktorý prosíme Boha?

Nijaký preklad nemôže dať odpovede na tieto otázky, nijaký preklad nám neušetrí interpretáciu hovoreného.

BENEDIKTOWA VÝSTRAHA

Isteže, každý preklad sám je interpretáciou. Ale požiadavky nesprenoveriť sa textu by sa ani jeden prekladateľ nemal

vzdať. Práve ak ide o texty, o ktorých kresťania veria, že sú „*Božím slovom*“.

Nebezpečenstvo však číha, keď niekto tvrdí, že sme po celých 2 000 rokoch niečomu zásadne nepoznameli, no teraz už celkom presne vieme, čo sa naozaj myslelo. Napríklad publicista Franz Alt v periodiku *Bild am Sonntag* našuškáva, že „*polovica Ježišových slov, tak ako ich čítame v našich bibliách, je preložená chybne alebo sú to vedomé falzifikáty*“.

Generácie pred nami vonkoncom neboli náboženskými idiotmi. Nebezpečné je aj to, keď teológovia hovoria o „*tradovani spreneverovaním sa*“ a o „*spreneverovaní sa tradovaním*“. Také sofistiky, ktorými sa koniec koncov dá ospravedlniť akékoľvek prevrátenie zmyslu, mal azda na mysli aj Benedikt XVI., keď vo svojom slávno-povestnom vianočnom príhovore roka 2005 vystríhal pred „*hermeneutikou diskontinuity*“.

Preto by sme mali byť opatrní. To, ako vidí otcenášovú prosbu pápež František, isto neprekruča zmysel. Ibaže to nie je dôvod na to, aby sme sa rozžehnali s nemeckou formuláciou bežnou už od čias Martina Luthera, ktorá verne reprodukuje pôvodný grécky text.

(*A myslíme si, ani na Slovensku s tradovanou formuláciou, ktorá má jazykovú oporu nielen v nemčine – „und führe uns nicht in Versuchung“ –, skadial sme pôvodne údajne prevzali znenie Otcenáša, a to dávno pred Martinom Lutherom, ale aj v cirkevnej slovančine, kde sa modlime: „i ne vvedi nas v iskušenie“. Mimochodom, na doplnenie, v staroslovenských textoch nachádzame tiež teologicky skúmajú odchodný preklad: „i ne vvedi nas v napast“, kde napast znamená napadnutie, prepadnutie niečim zlým. – Pozn. T. K.*)

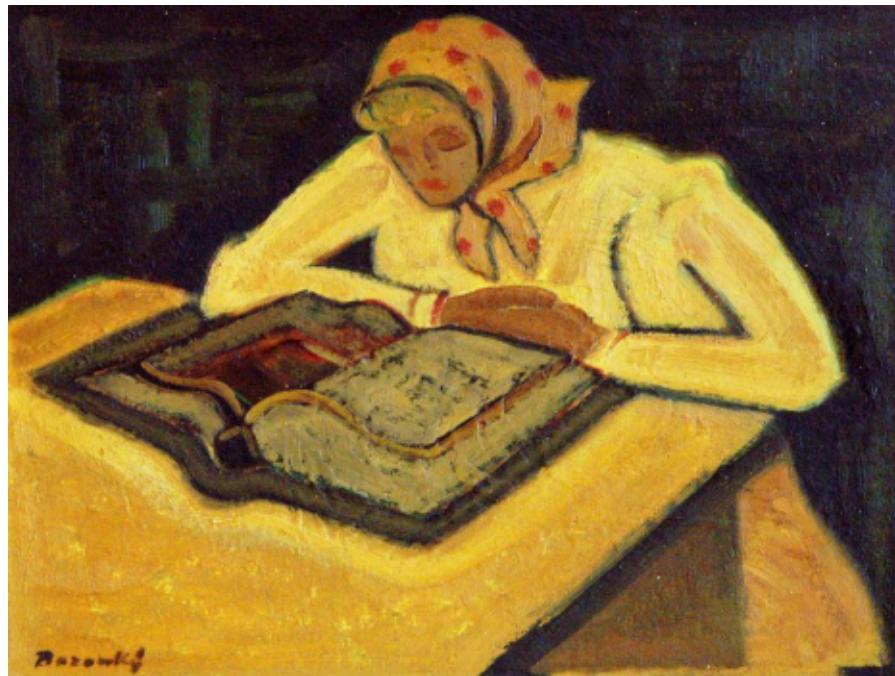
BENJAMIN LEVEN

(Preložil Teofil Klas)

(Odsekty a medzititulky: redakcia)

Slovenské povesti s ideálmi krásy, pravdy a dobra sú základom povznesenia národa

Veštectvo národnej budúcnosti

Miloš Alexander Bazovský: Čítajúca

V roku 1871 vydal PAVOL DOBŠINSKÝ (1828 – 1885) *Úvahy o slovenských povestiach* – teoretickú prácu, v ktorej autor analyzuje rozprávkový materiál z hľadiska mytologickej koncepcie výkladu rozprávok. Podľa Dobšinského rozprávky vyjadrujú tri základné zložky názorov človeka na okolity svet, ktoré pomenoval ako *bohoveda* (vzťah človeka k božstvu), *svetoveda* (vzťah človeka k ľudstvu) a *človekoveda* (konceptia človeka). V rámci tretej časti je úvaha *Povesti ako veštectva národnej budúcnosti*. Uverejňujeme ju v pôvodnej literárnej a pravopisnej podobe.

Ked' prvý raz (v roku 1840 do 1848) takrečeno pochytili sme naše povesti, ohňom mládežnickým za minulú i budúcu bohatiersku slávu národa zanatí, neváhali sme uznávať ich za skutočné deje a činy bohatierskych synov a dcér dávnej slávy národa slovanského.

PRVÉ OTÁZKY

Jako my a každý jednotlivec žil aj národ náš doby svojho detinstva, duch jeho stál na stupni prvého prebudenia. A ako každé čulejšie, vtipnejšie dieťa, pri prvom prebudení sávedomia, svetom a úkazmi jeho dojmité, obdivom jeho naplnené, samo od sebä a bez všet-

kej ďalšej pohnútky zvedavo dopytuje sa, čože prečože je toto i ono, z čoho a nač je to, čo a z koho som i ja tu: rovne i národ ducha čulejšieho, dômyslniešieho, hned' pri prvšom svojom povedomí, prišiel na tieto otázky; vidom i obdivom sveta a svojím postavením v ňom dojmitý sám od seba i zo seba preklaďal a hned' i rozlušťoval sebe tieto a podobné pohádky.

A ako dieťa nezná hned' jasnú, upovedomelú odpoveď sebe dať na otázky takéto; ako ono spokojuje sa snivým, obrazivým rozlúštením svojich pohádok: tak prirodzene veku svojho detinstva smýšľal aj národ detinský, spokojoval sa pri rozlúštení svojich pohádok

aj menej dokonálymi vecmi, hovoril o všetkom malobne a obrazne. Ale nutne utvoril si už tuná svoj názor sveta, preňho nie nesmysel, ale dobrá viera, i v skutku a často zdravý domysel a hlboká pravda; nutne sporiadal už tuná svoje pomery, v ktorých žil, hýbal sa i trval na svete a len z toho prvého stupňa postupoval ďalej na ceste sávedomia ducha i ponímania sveta.

V tomto protivnom duchu národa, zrodili sa naše povesti; bo ony sú, ako z prítomných úvah jasne vysvitne, rozlúštením prvých otázok a pohádok ducha ľudského, ponímaním sveta hmotného i duchovného, líčením pomerovi ducha i národa.

Zdrojom i stokom povestí je teda sám duch národa, duch ľudský, na stupni prvého sávedomia postavený, vidom i obdivom sveta mocne dojmitý a pohnutý, pomery svoje k svetu, Božstvu, i ľudstvu sporiadajúci. Národ hned' za doby prvej mladosti svojej bol básnikom.

DUCH NÁRODA

V tomto sú mne povesti naozaj nemlynými veštectvami a proroctvami: vymeniajú ony pravú, bezpečnú cestu budúcnosti. V nich zložil a v králevičovi svojom vzorne znázornil náš národ celú mysel' svoju, mysel' vidiacu vznešené určenia človeka a ľudstva, mysel' i nekonečne túžacú po dosažení toho určenia v kráse, pravde a dobru. V nich vyjavil a v králevičovi svojom zosobil národ náš ducha svojho, ducha vôle nezvratnej, silne ženúcej sa a mûdre vedenej k dobrému, k jeho sláve a blaženstvu.

Táto mysel' plná citov a myšlienok vznešených, tento duch vôle bohatierskej a dobrej je zárodom i zámerov takže vznešených a dobrých, je tým samým i zárodom skutkov budúcich, skutkov a dejov bohatierskych. Bo ako žiadnen človek, žiadnen národ nikdy viac skutkom nedokáže, ako čo napred myšľou svojou, duchom svojím poňať a obsiahnuť môže; tak zasa čo poňal, pocítil, v hĺbke dobrého pokladu ducha vypesťoval, složil, prechováva, toho i skutkom dosahuje; leč by duch jeho mravne upadnul a zapomenul sa na túto svoju vznešenú úlohu.

NIET INEJ CESTY

Neprajníci Slovenstva odopierali nám od jakziva všetku budúcnosť na tom zá-

>>>

klade, že ľud a národ nás neschopný je vznešenejších pocitov krásy, pomyslov a poňatia pravdy, je prázdny úmyslov a vôle dobrého. Tu zahanbení sú, kde duch náš národný hned za prvopočiatkov svojho báječného myslenia utvoril si ideále krásy, pravdy a dobra a umel jich aj zosobniť v bohatieroch veľkých, na dejište vyviest v skutkoch a dejoch slavných. V nich vidí, vie, pozná tenž duch sám seba; tu veští si on budúcnosť z plných útrob myслe a duše. A v čom povesti jasno a pravo vidia, zdravo veštia a predpovedajú, je to, že tu vymieriavajú pravú cestu tejž slávnej budúcnosti.

Cesta tá ani nemôž byť iná, jedine cesta popelvára králeviča: cesta to od-dania sa kráse, pravde a dobru zdravým rozumom, mûdrym rozmyslom, celým srdecom, plnou dušou, bez klamu a pod-vodu, v svetle a milosti pravdy. Je to cesta utrpenia, práce a boja; povesti víťazstvo to ani nechcú, čoby dolu na zem padlo bez potu. Bohatierov a ná-rod tohto boja miluje a výsledky jeho spravuje Praboh. – Tuná v utrpenie, prá-ce a boje, zároveň vo vieri a upovanie (*úfanie, zaúfanie – pozn. P. D.*) svoje v jedinú najvyššiu a prabozeskú správu vše-homiera vložil náš národ celú my-seľ, plnú túhu svoju; mysel' a túžba tát-o viedla ho k pravému výsledku bojov bohatierskych za pravdu, t. j. k vyde-niu víťazstva pod správou nekonečne dobrého Boha.

VYOBRAZENÉ IDEÁLY

Národ, ktorý takto krásne ideále muža i ženy, bohatierov i jejich pannien, jakí sú naši králeviči a jejich zlaté panny, vystavil si; národ, ktorý toľko zakladá na kráse, pravde a dobru, ktorý tak jas-ne vidí víťazstvo jeho a povesti o tom prechováva z dávnej minulosti na bu-dúcnosť a nimi svoju dušu kŕmiť ne-prestane; národ takýto nielen hoden bu-de lepšej budúcnosti, ako to už nemec-kí filosofovia (Herder) povedali, ale is-totne aj dojde jej, ako to naši vedomci (Kollár) videli a hlásali.

Túto myšlienku našich povestí, myš-lienku ducha národa nášho, vyslovil už Janko Rymavský (*Ján Francisci – pozn. red.*) hned v úvode k samoprvému vydaniu *Slovenských Povestí*; týmto ve-noval povesti Slovenstvu; pravda že urobil to, ako sám zoznával v zlomko-vitých a nevyvedených myšlienkach. Ľudia neslovenstva a neslavenstva, kde ho aj zrovna nevysmievali i s jeho povestiami, aspoň nedôverive usmiali sa mu na to. Bol to úsmech nevery a nedôvery práve nad tým najmladším, naj-opovrženejším, na seba a na Boha za-nahaným pokolením.

Ale mladé Slovenstvo, trebárs v slabom tušení a neuvedomele, prijalo pred-sa túto myšlienku s nadšením a videlo v popelvároch bohatierov budúcnosť; videlo v povestiah vyobrazené ideále krásy, pravdy a dobra; videlo v nich vy-merané sebe cesty skalnaté, bahnaté, tři-nisté, ale cesty vedúce k sláve. Darmo navykli boli starí hľadiť na pokolenie toto jako na také, v ňomž by nebolo ani zárodu budúcnosti ani pomyslov vzne-šenejších, darmo útržky a zápreky sta-váli sa prvemu jeho kroku do cesty: po-kolenie toto najmladšie pošinulo sa od tých dôb d'aleko napred na ceste svojej.

VEĽAVRAVNÉ OTÁZKY

Dnes už dospeli sme k chladnejším úva-hám, k zralejším rozvahám; život náš nesie sa vedomek cieľu svojmu, k cie-ľu vyzutia sa z cudzinstva a skutočné-ho dobrobytu i slávobytu národa.

Ale pýtam sa i dnes ešte, či jestu dru-hej cesty k cieľu tomuto ako tej cesty šľachetných popelvárov, bohatierov to práce a boja, bohatierov obetovanej lás-ky za dobro človečenstva, bohatierov viery a nádeje v Božskú vládu a správu osudov ľudstva, – napred mnohého utr-penia a len potom bohatierov slávy??

Pýtam sa, či jest iného základu po-vznesenia národa na stupeň osvety a slávnejšieho žitia, ako základu toho, ktorý položil si národ sám tvoriaci po-vesti, tvoriaci ideále krásy, pravdy a dobra?!

Pýtam sa, či prozretednosť Božská neuvedla nás sama na cestu k sláve, na cestu mnohého dosialného utrpenia a zavrženia pred inými národami, ktoré často s jásotom žali tam, kde Slovania so sľzami rozsievají?!

Pýtam sa vždy, či národ, ktorý utvo-ri si a vymeral sám cesty utrpenia, prá-ce a boja za dobro, nesmel a nemôže prísť v povestiah len k vešteckému, v budúcnosti ale života ku skutočnému výsledku prác a bojov, že totiž neomyl-ne vedú a povedú k sláve??

SYNOVIA A DCÉRY RODU NÁŠHO

Veru veru i nám, ktorí už potýkame sa s tými zlými protivnými mocnostami za česť a dobro národa, i vám mladí bra-tia, ktorí pracovať a bojovať strojite sa za ciel' tento slávny, povesti hovoria zlaté slova pri králevičoch a o nich.

Cujte slová veštieťe troch dievok star-cových: „*Ked' ten králevič na rozcestí pojde tou hladkou a čistou cestou, nikdy ku tej zlatej panne nepríde; len ked' pustí sa cestou skalnatou a bahnatou, môže ešte síst' sa s ňou!*“

Cujte len tam toho otca hovoriaceho bohatierskemu synovi svojmu: „*Syn môj, syn môj! ešte i viac podstúpiš na svete, aby potom dobre darilo sa ti!*“ I čítajte ako to slávne splnilo sa.

Vidzte ukončenie dejov ťuhaja boju-júceho so zlým a hľadajúcim dobré: „*Všetko dobre stalo sa: zlé už pominu-lo sa, a dobré našiel som!*“

Synovia rodu! vašími vzormi nech budú naši králeviči, tí ťuhají zdravého rozmyslu, dobrého srdca a jeho neko-nečnej horúcej tuhy po krásu a sláve; tí ťuhají čistej lásky k človečenstvu; ťuhají smejely odhodlanosti k činu a pev-nej viery i nádeje v Boha, jednak vyzkúsení v „útrpnostach, jednak otížení v práci a v boji, jednak mierni a smierliví v sčasti i v nešcasti, jednak hotovej smrti v náruč jednak i k sláve víťazstva kráčajúci – len či cieľ všesmierlivý a všeslávny dosažený je“.

Dcéry rodu nášho! nezapomeňte na tie krásne panny povestí; prizrite sa ces koľké zkúšky prejdú, jak nezvratné v nich vytrvajú, jak krásne objavujú sa potom tie sestry Jelenčokov, Troch zhavranelych bratov, tie Ružové Aničky a Zlatovlásky; aby aj vy ozdobovaly ste sa jejich cnotami.

V tomto tajomstvenne zavinutá i v se-be zjavná je budúcnosť naša, budúcnosť národa, krásy a slávy dobrého!

PAVOL DOBŠINSKÝ
(Odseky a medzitulky: redakcia)

Spomienky výtvarníka Vladimíra Kompánka na obdobie fašiangov

Na fašiangovú nôtu

Vladimír Kompánek: *Fašiangový sprievod*

Všetky moje zimné obrazy hádam vyšli z jedného podnetu alebo túžby. Namalovať si dávnu zimu za naším oknom. Možno tak, ako som ju prvýkrát v živote videl cez oblok prednej izby, spálne.

Ešte večer predtým bolo všetko zabladené. Tmavý, trocha pri mrznutý decembrový deň. Ráno som nevedel, čo sa stalo. V obloku bol vložený svietivý neskutočný svet. Kto si všetko premenil na bielo a odišiel. Zostali po ňom len hlboké, mäkké stopy.

S priloženým nosom na skle pozeral som na všetky veci pod snehom, čo sa s nimi stalo. Vykúkali zmenené v iných tvaroch. Akoby boli samy sebou prekvapené.

Zima, to bola vlastne zábava. Všetci boli doma. Nikto sa nikam nenáhlil. Ľudia si rozprávali príhody, častovali toho, kto prišiel, pripravovali sa na zabíjačky, z dvorov a udiarničiek sa dvíhali jemný dym a prít'ažlivé vône.

Vtedy sa aj psy a mačky mali lepšie ako v lete.

FAREBNÝ SPRIEVOD

Prišiel čas, keď mrazy začali slabnúť. Dni sa predlžovali a sneh klesal. Z času na čas sa ešte vrátila metelica, aby naposledy pred jarou vymietla dolinu.

A po všetkých sviatkoch, zvykoch, koledách aj hromničkách prichádzal záver zimu.

Prichádzali fašiangy.

Zrazu sa zjavil za humnami neznámy farebný sprievod. Roztancované postavy s podivnými nehybnými tvárami. Niektoré pripomínali ľudí, iné zvieratá, vymaľované, vlasaté, s metlami, vařeškami, kúdeľou. Niektorej maškare aj hlava chýbala, alebo bola obrátená naopak. Husličkár zahral, zadunela basa, začala sa blázničná rozlúčka akoby s niečím neznámym, imaginárnym.

V každodennej obyčajnosti to bol dobrý pocit. Trocha hry, fantastickosti,

prekvapenia. Čosi navyše. Prah, ktorý človek rád prekračuje.

MAŠKARY

Pamäťám si, ako nás po našej ulici náhľali maškary. Obviazaný vojak zamával šabľou a zavolal:

„Moja šabľa úbohá,
berie všetko, čo Boh dá.
Aj slaninu, aj rebrá,
aj tie staré ohreblá.“

A mačka s dlhým chvostom a vo vysokých opätkoch bežala za detmi. Chvíľu sme sa báli, chvíľu to bola hra. Fašiangová smrtka hrkala orechmi, sprievod chodil po domoch, vinšoval po dvozech, tancoval na ceste, na snehu, gaddiné ponúkali pampúšiky, chlapci nalievali, pripíjalo sa a rozprávali sa príhody. A dni boli veselé až do pochovávania basy.

Hádam len koníky postávali triezve a trpeživo čakali, kedy rozvezú svojich do triezvej, Škaredej stredy.

LEDNICKÍ CIGÁNI

Z Malých Ledníc pritiahl ciagáni a začali nôtiť. Prišiel ich pravý čas. Podlahy hrneli tancom a spevom.

V otvore našej bráničky stál šedivý škuľavý cigán Kazimír a takto zavinskoval:

„A tam hore pri komíne,
sedí kocúr na slanine.
Chodťte si odohnať
a mne kúsok odrezat.“

„Ak mi málo odrežete,
hlboko sa porežete,
budete vy banovať.“

Kazimírova Adela zatiahla za ním na husličky. Keď skončili, nasadili prosebný výraz čakania.

Veľmi rád mám cigánov. Čas medzi Vianocami a fašiangami spájal sa mi vždy s ich prítomnosťou. Prinášali so sebou tajomnú, akúsi pahrebnú príchuť ľudských túlačiek. Túlali sa snehom, cestami-necestami, hocikde zastali a vyrávali. Čas ich nesúril. Mám ich rád pre ich neskorosť a voľnosť. Tie niekdajšie fašiangy u nás si neviem bez nich ani predstaviť.

>>>

Na rajeckom rínsku kedysi bolo deväť krčiem a cez fašiangové dni a noci len to tak dunelo spevom, tancom a ich muzikou.

Ked' sa všetko skončilo, ťahali ako uzímení vtáci hore Dielom cez Košia re do Malých Ledníč.

Starodávni lednickí cigáni.

Kde dnes vyhŕavate?

INÁ PODOBA A PRÍHODA

Možno chodenie na fašiangy dnes už nie je len vo zvyku, z rozmaru. Alebo sa zachováva v ozvene, ktorú už neviem pomenovať. Včera to bolo ešte z poverty, ešte dávnejšie zo sebazáchovy, z pudu, z mágie. Človek sa obtiahol kožušinou, previazal povrieslami, natiahol si masku, nasadil si rohy. Po maľoval sa a vystúpil v inej podobe, zmenil hlas, pohyby a uveril v premenu. Akoby chcel na seba zabudnúť. Aby zažil inú podobu a príhodu.

Možno niekedy chodil len jeden polozver-poločlovek, magický turoň. Váľal sa po roliach, po hnojoch, aby bola dobrá úroda. Chodil po maštaliach, aby sa darilo statku. Oblapával mladé ženy, aby boli plodné. Tak sa užatváral rituál zimného slnovratu. S dreveným lukom ho odstrelili na hnoji.

Preto mám rád zimu.

Pre jej premeny a tajomstvá.

Pre slávnostný čas fašiangov.

Pre tichosť aj bujnosť.

Pre kocúra pri komíne.

Pre voňavé povaly po zabijačkách, ked' v mrazoch tuhne vyvesená slanina a dá sa fajnovo krájať.

Vladimír Kompánek: *Fašiangy*

Ked' sa drsným snehom rozbehne farebna maska s naloženou šabl'ou a kmotrovský košík je plný vajec, ked' sa turoň s mačkou vyváľa na snehu a pred každým domom sa tancuje, pije a vyhŕava, lebo zajtra už bude Škaredá streda.

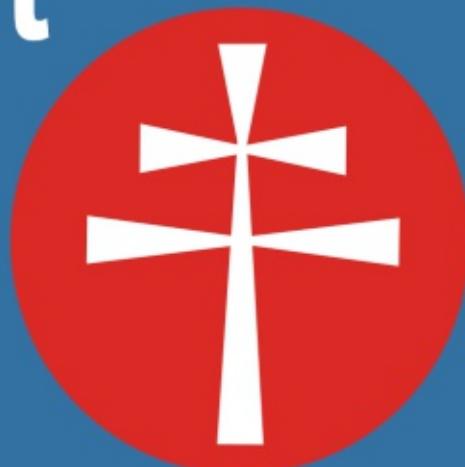
Nech sa zachová rituál starosvetiský.
Ved' sú fašiangy.

VLADIMÍR KOMPÁNEK

(Podľa knihy Vladimír Kompánek:
Impresie, Perfekt, 2008, zostavil P. P.)

PriestorNet

NÁBOŽENSTVO
KULTÚRA
SPOLOČNOSŤ

priestornet.com

Rúfusov Kompánek

„Filiáciu, blízky vzťah poézie a výtvarného umenia, dvoch veľmocí slovenskej kultúry, azda nik tak presvedčivo nestelesňuje ako básnik MILAN RÚFUS. Svedčí o tom aj spolupráca s maliarom, sochárom a rezberámom Vladimírom Kompánkom.“

Vincent Šabík

Krajina pamäti

Snívajú sa nám krajinu.
Táto sa viac než sníva.
Je pred nimi aj za nimi,
je živšia ako živá.

Je tým, čo bolo, je tým, čo je,
a teda to, čo bude.
Kolíska, hrob – je oboje.
Hruda a diamant v hrude.

Matka dejov a dcérka snov.
Tá, čo ťa kolísala.
Darovala ti pred básňou
všecíčko, čo len mala –
a bolo toho nemálo.

Amulet na retiazke,
aby sa ľahko spievalo
to, čo je spevu ľažké.
A srdce ako metronóm
pri takom speve búši.

Že, čo je v tele,
je to v ňom
najhlbšie, keď je v duši.

Kompánkove znaky

Boli to znaky bytia.
Znaky chleba.
Znaky dejín.
A znaky údelu.

Ach, Božie mlyny...
Čože tým od nás treba?
Dost' majú múčky,
aj keď nemelú.

Tie znaky boli
– dreň vecí aj ich kôra –
čisté a priezračné
jak slza vo viečku.

Tak si nás od vekov
značil ten Veľký zhora.
Ako tu pastieri
začia si ovečku.

Zvonička

Nie veže veľchrámov.
Zvonička.
To sme my.
Takí sme stáročia
chodili po zemi.

A takí chodíme
ešte vždy.
Deti takých.
Zvonička.
Bližšie k nám
ako tam, pod oblaky.

Ved', Bože, Ty si Zem,
čo vzišla z Tvojej hlavy.
Bud' teda na nej.
Prečo Ča
vyháňať do výšavy?

Zvonička.
Takí sme, Otče náš,
takí žili.

Povedz nám aspoň to:
bývali sme Ti milí?

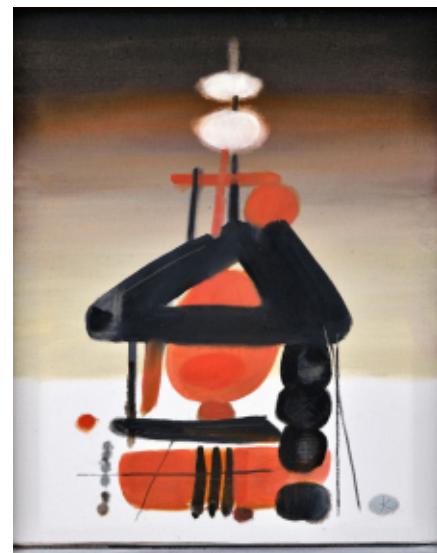
Vták v poli

Sedel tam deň čo deň.
A ako pravdu holú
kúsoček po kúsku
čítaval starú roľu.

Bola mu chlebom tiež
ako tým ľuďom pod ním.
Vysedel tam jej dejiny,
sám toho chleba hodný.

Sedel tam deň čo deň.
Až vošiel do pamäti.
Z pamäti do erbu.
A z erbu do znaku.

A to je okamih,
ked' sa duch ľudských detí
úlomkom všedného
vie dotknúť zázraku.

Vladimír Kompánek: *Zvonica*

Symboly

Náhľivo ide čas,
my sami za ním.
Ale
– symboly žijú v nás
a za nás žijú ďalej. –

Ked' sa zem nad nami
zatvorí ako rana,
svedkovia neznámi
to rozpovedia za nás.

Akí sme žili tu
a čí sme pritom boli.
To potom stratené
už trochu menej bolí.

A živí s mŕtvymi
sa cítia: nie sме sami.
A posielajú si
žiarivé telegramy.

Hudba ich počuje
a obraz vidí na ne.
– Budete ďalej žiť,
všetko je prichystané. –

Kto?

Ešte raz, moji, trochu vážne.
Pochodeň dymí, kto ju zažne?

Ktože ju opäť rozsvieti?
Od detí – k veľkým – do detí.

Poraďte, kto nás rozpomenie?
Kto scelí veci rozlomené.

Kto riečku vráti dejinám.
Odpustí všetkým – jej i nám.

Nad knižným rozhovorom s pátom Šebastiánom Labom, SJ

Pravda nás osloboďí

Páter Šebastián Labo, SJ, bol statočný a húževnatý kňaz, ktorý sa nebál ísť proti prevládajúcej mienke, pretože za veľmi dôležitú považoval službu pravde. Jeho odvaha a priamost', zmysel pre humor, kresťanský optimizmus a mnohé skutky v prospech Cirkvi a národa sú inšpiratívne. Potvrzuje to i kniha *Premiéro mal predsa pravdu*.

Páter Šebastián Labo SJ, známy kazateľ, publicista a spisovateľ, sa narodil 19. júna 1931 vo Valašskej Belej. Po maturite študoval archívnicstvo a historické vedy. V rokoch 1956 až 1963 pracoval v bratislavskom Štátnom slovenskom ústrednom archíve. Ako píše Ján Košiar v úvode publikácie, Šebastián bol v tamojšom pracovnom kolektíve pre svoju veselú povahu veľmi oblúbený, a navyše mal dobrý prehľad o svetovej politickej situácii, takže mu prischla prezývka Premiéro.

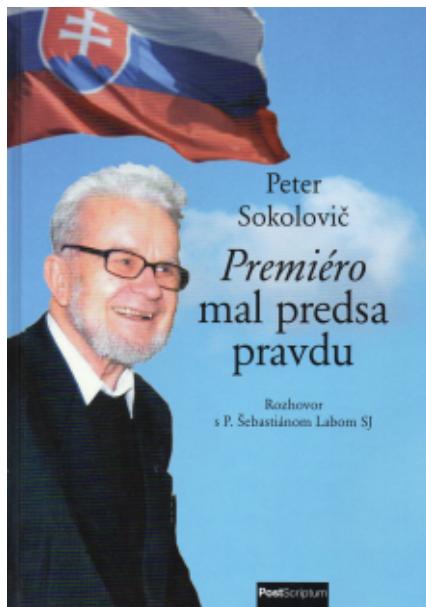
TRI DESIATKY KNÍH

Prácu v archíve však nepovažoval za cieľovú, postupne v ňom dozrela túžba stať sa kňazom, preto sa rozhadol emigrovať. Podarilo sa mu to na jeseň roku 1963. Tak sa začala nová etapa jeho života: „Dňa 1. marca 1969 ho v Ríme, v kaplnke Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda, biskup Pavol Hnilica, SJ, vysvätil za kňaza. Plný elánu vstúpil k jezuitom a stal sa blízkym spolupracovníkom svojho svätciteľa v diele Pro fratribus pre pomoc prenasledovaným kresťanom v komunistických krajinách“ (s. 5).

Po zmene režimu páter Labo rozvinul činnosť vo vlasti. Aktívne pôsobil, kázal v mnohých kostoloch po celom Slovensku, písal a publikoval. Vydal niekoľko kníh, ktoré zaujali širokú čitateľskú verejnosť. Osobitne treba spomenúť knihu *Zabijem pastiera* (preložená do viacerých jazykov, len na Slovensku dosiahla náklad 100 000 kusov), viacdielu publikáciu o cestách pápeža sv. Jána Pavla II. *Lietajúci pútnik 20. storočia* (osem zväzkov), ako aj dielo *Róbert Bezák – Pravda o odvolanom arcibiskupovi*. Celkovo sú na jeho autorskom konte bezmála tri desiatky knižných titulov.

OTVORENÁ VÝPOVED

Podstatnú časť publikácie tvorí rozhovor s pátom Labom, respektívne jeho odpovede na otázky historika Petra Sokolo-

viča. V istom zmysle dodatkom je ob-siahly *List arcibiskupovi Agostinovi Casarolimu* z roku 1977. Ide o dokument zaoberejúci sa postojom Svätej stolice k vtedajším komunistickým krajinám. Šebastián Labo tu podrobuje kritike vatikánsku takzvanú Ostpolitik – politiku ústupkov s cieľom dosiahnuť kompromis, ktorá podľa neho nemala nádej na úspech, pretože nemožno dosiahnuť pravý mier so „zapisanými neznabohmi“ (s. 121). Spomeňme ešte, že okrem textovej zložky kniha obsahuje aj zaujímavé fotografie.

Páter Š. Labo hovorí o svojom živote s príznačnou otvorenosťou. Spomína na detstvo a mladosť, na obdobie prvej Slovenskej republiky i na roky prežité v časoch reálneho socializmu, keď ako mladý človek študoval a po skončení štúdia nastúpil do zamestnania: „Po maturite v júni 1951 som prišiel na univerzitu do Bratislavu. Nebola to radostná škola, proti našej vôli vtíkali do nás marxizmus, mírvu vedu (s. 42)... Mňa to v archíve vôbec nebavilo, chcel som sa stat kňazom“ (s. 49).

PEVNÉ POSTOJE

Človek pevne ukotvený v katolíckej vieri nepodľahne cudzím vonkajším tlakom ani môdnym vplyvom, nedá sa oklamáť ani zastrašíť. Šebastián Labo je toho príkladom. Jeho názory málokedy ladili s mienkou mocných, a ešte menej s tými, ktorí sa chcú páčiť tomuto svetu.

Jasné hodnotové postoje – kresťanstvo a vlastenectvo – sa vinú celým rozprávaním. Tieto postoje sa prejavili aj v rozhodnutí ujsť na Západ: „Útek som plánoval pri prvej vhodnej príležitosti, ktorá sa mi naskytla v roku 1963“ (s. 52). Samozrejme, keď to politická situácia umožnila, páter Labo sa vrátil na Slovensko, hoci definitívne až v roku 2003, po ukončení svojej činnosti v Nemecku. Z jeho vyjadrení je však zrejmé, že s vývojom po roku 1989 neboli spokojní: „Nepriatelia Slovákov nás ohlupujú, aby sme si sami nadávali, sami sa zosmiesňovali, sami sa dehonestovali, a potom to tak aj vyzerá“ (s. 82).

SVETLO DO TMY

Páter Šebastián Labo vyplnil svoj život plodnou prácou za Boha a národ. Vydal svedectvo, ktoré by nemalo zostať nepovšimnuté. V odpovedi na poslednú otázku publikovaného rozhovoru uviedol: „Rád by som niečo povedal, najmä mladým. Chlapci a dievčatá, pri vašom fyzickom i duchovnom raste a dozrievaní nezvykajte si na klamstvo a odpornú lož, ktoré znetvorujú charakter človeka a škodia iným. Zamilujte si pravdu, ktorou je Ježiš Kristus, Boží Syn a budete v živote trvalo šťastní, na osoh a radost svojim najbližším, rodičom, priateľom a celému slovenskému národu“ (s. 112).

Páter Šebastián Labo zomrel 22. mája 2014.

Kniha *Premiéro mal predsa pravdu* je zaujímavým a prínosným čítaním. Cez prizmu osobnej výpovede odkrýva obraz našich spoločenských pohybov, histórie i prítomnosti, víťazstiev i prehier. Vnáša svetlo do tmy pochybností, konformizmu a falosných náuk, ktoré nás chcú zvestiť z dobrej cesty.

Skrátku, páter Labo nám zanechal jasné chlapské slovo.

JÁN MARŠÁLEK

Peter Sokolovič: *Premiéro mal predsa pravdu*, Bratislava, Post Scriptum, 2014

Carlo Pedersoli, alias Bud Spencer: Viera je pre mňa absolútна hodnota

Špagety v raji

„Zo smrti si hlavu nerobím: Boh existuje a zvyšok vám dám vedieť až budem na onom svete!“ Autorom tejto vety nie je nijaký svätec. Vyslovil ju nedlho predtým než vlani v lete odišiel na večnosť Carlo Pedersoli († 27. júna 2016), známy po celom svete ako Bud Spencer.

Dlhé desaťročia obľúbený hromotík z talianskych, tzv. spaghetti westernov na svoj sľub, ako sa zdá, nezabudol. Za jeden z prejavov jeho pôsobenia z druhého brehu azda môžeme označiť inšpiráciu knihy talianskeho kňaza a teologa Samuela Pinna *Špagety s Ježišom Kristom. Teológia Buda Spencera (Spaghetti con Gesù Cristo. Teologia di Bud Spencer)*, ktorá sa nedávno objavila v talianskych kníhkupectvách. To, že za svojím slovom stojí, však ešte viero hodnejšie do svedčuje jeho manželka Maria Amato Vasaturová: „Isteže mi chýba, ale nečítim sa sama. On je so mnou.“

CELOŽIVOTNÁ VERNOSŤ

Maria Amato Vasaturová prežila po boku „Buda Spencera“ 56 rokov. Zozná-

mili sa vďaka spoločnému priateľovi. Mladý Carlo vtedy nebol znáym hercom, ale úspešným športovcom a držiteľom talianskeho rekordu v plávaní na 100 metrov voľným štýlom. „V našom prípade nešlo o lásku na prvý pohľad, skôr o náhodné stretnutie. Láska prišla neskôr. On bol šampiónom v plávaní a mne sa páčila hudba. Páčila sa mi na ňom jeho opravdivosť a férovosť,“ povedala pani Mária pre taliansky časopis *Il Timone*.

Mária je dcérou známeho talianskeho filmového producenta Peppina Vassatura. Keď jej 25. februára 1960 v rímskom Kostole sv. Jána pri Latinskej bráne slúboval vernosť Carlo Pedersoli, nebolo ešte po úspešnom hercovom ani stopy. No svoj manželský sľubu splnil. „Celý život mi bol verný,“ hovorí pa-

ni Mária. A bolo to o ňom známe. Medzi najznámejšie aforizmy Buda Spencera patria totiž práve žarty na tému vernosť: „Nenaháňal som sa za ženami iných, lebo keď sa ich manželia nečakané vrátia, nevojdem sa do skriň.“

ŽIVOT AKO DAR

„Deti sme vychovávali spoločne, ale on bol ten dobrý, ktorý im dával voľnosť, a ja som bola tá prísnejšia. Pretože som ho karhala v praktických veciach, hovoril mi, že som obrnený transportér,“ smeje sa pani Mária.

Zajlepšie manželove vlastnosti považuje jeho vnútorný pokoj, „ktorý bol nákazlivý“, a schopnosť prijímať zmeny, ktoré život často nečakane prináša: „Napríklad sa nikdy neplánoval stat' hercom, sám by na to nikdy neprišiel. Začal s tým vďaka náhode.“

A jeho najväčšia nerest? „Nepochybne lenivosť,“ hovorí Budova manželka a dodáva, že manžel si z ničoho nerobil veľké problémy: „Dá sa o ňom nazaj povedať, že prežil život ako krásny dar, ktorý mu dal Pán Boh.“

O svojom slávnom manželovi však naznačuje, že život vedľa neho nebol vôbec jednoduchý. Veľavravná je jeho niekdajšia odpoveď na otázku ohľadom jeho dlhodobého manželstva. „Opýtajte sa manželky, ako je možné, že to so mnou tak dlho vydržala,“ nebola len rétorická.

LÁSKA K MOTOROM

Carlo Pedersoli vystupuje zo spomienok svojich najbližších v kontúrách veľmi podobných osobnostiam jeho filmov: dobrák milujúci iróniu, veľkorýsy altrista, ktorý si neberie servítky. „Nebolo to s ním vždy ľahké. Bola som však primerane žiarlivá. Väčšmi než na ženy, ktoré mal okolo seba, som žiarila na motory. Mal skutočnú vášeň pre motory všetkého druhu: autá, motorky, lietadlá... Trávil v dieľni viac času ako s nami. Nechávala som mu však úplnú slobodu. Rád mizol bez toho, aby čokoľvek povedal. Vtedy neboli mobilné telefóny a ja som nevedela, čo s ním je. Niekoľkokrát som ho pri okne čakala celú noc. Prestala som s tým, keď raz odišiel do New Yorku a nič nepovedal. Zavolal mi až o deň neskôr. Bol skrátka taký,“ spomína pani Mária.

Za výše pol storočia svojej hereckej kariéry hral v 136 filmoch. V šestnásťich najznámejších vystupuje v dvojici s Mariom Girottim, alias Terencom Hillom, s ktorým sa pred kamerou prvý raz zišiel v roku 1967 pri nakrúcaní filmu

>>>

Boh odpúšťa, ja nie. „Carlo a Mario vo svojich príbehoch odovzdávali posolstvo, že je možné žiť jednoduchý a pravý život, ktorý prináša mnoho uspokojenie. Mario bol ideálnym partnerom pre môjho manžela. Rozumeli si a mali k sebe navzájom úctu, hoci bol každý iný. Obaja boli veriaci a prežívali svoju vieru veľmi diskrétnie. Mario, alias Terence Hill, rád prichádzal k nám domov na tanier špagiet na červeno, čo bolo tiež oblúbené Carlovo jedlo a moja špecialita,“ prezrádza pani Mária.

POSLEDNÉ JEDLO

V jednom rozhvore nedlho pred smrťou Bud Spencer vyhlásil, že ako svoje posledné jedlo by chcel jest' poriadny tanier špagiet – s Ježišom. S rovnakou lapidárnosťou sa nerozpakoval hovoriť aj o svojej vieri: „Zásadnou vecou v živote je uvedomiť si, že bez vieri v niečo, nie je možné dosiahnuť nič. Moji rodičia boli veriaci a ja som ich nasledoval. Keď som potom pochopil, že viera je správna vec, uveril som ešte silnejšie. Uložil som v sebe ich učenie v celej úplnosti a verím doteraz.“ Pri inej príležitosti povedal: „Viera je pre mňa dogma. Absolútна hodnota. Je súčasťou života každého, i tých, ktorí tvrdia, že neveria.“

Akoby sa za touto sériou viet skrýval úsmev hromotíka z westernov aj celkom praktická skúsenosť, že kto verí len v seba, často dostáva rany od zeme.

JOHANA BRONKOVÁ/RV

WWW.BUDSPENCEROFFICIAL.COM

Prednášky ÚSKI

Ústredie slovenskej kresťanskej inteligencie (Sekcia ÚSKI pre vedu a vieru) vás pozýva na diskusné semináre, ktoré sa uskutočnia v letnom semestri 2018.

utorok 6. februára 2018 o 17.00 h

Mons. Mgr. Gašpar Fronc

Sloboda a zodpovednosť

pondelok 12. marca 2018 o 18.00 h

Mgr. Iveta Schusterová, PhD.

Psychologická pomoc a podpora obetiam a svedkom násilia – I.časť

Prednášky sa uskutočnia v Dome Quo vadis v Bratislave

Vstup voľný

Projekt **UMENIE DUCHA – Návrat súčasného umenia do chrámu** pokračuje aj v roku 2018

Hádanka

V jezuitskej Kaplnke Sedembolestnej Panny Márie v Piešťanoch pokračuje projekt pod názvom *UMENIE DUCHA – Návrat súčasného umenia do chrámu*. Vytvára priestor pre diela súčasného umenia, ktoré odzrkadľujú kresťanské posolstvo. Navracia ich do chrámu, kde kvalitné súčasné umenie, z rôznych dôvodov, často chýba.

Medzi vianočným a veľkonočným obdobím, ktoré sa tento rok začína už 14. februára (Popolcová streda), hovoríme v liturgickom kalendári o takzvanom období cez rok, ktoré nám dáva priestor na úvahu o rozbiehajúcim sa roku.

Pomenovanie prvého mesiaca v roku vychádza z anticej mytológie, podľa rímskeho boha všetkého začínajúceho,

dverí a brán Jánusa, ktorý sa zobrazoval s dvoma tvárami, pričom jednou hľa del do minulosti a druhou do budúcnosti. So začiatkom roka, potom, ako sme Bohu odovzdali udalosti minulého roka, mu s dôverou a nádejou vkladáme do rúk tie, ktoré do nášho života vstúpia v ďalšom roku. To, čo v ňom bude me môcť ovplyvniť, aj to, na čo nebudeme mať dosah.

Etty Hillesumová (1914 – 1943) bola mladá židovská žena z Holandska, ktorá, paradoxne, objavila hlboký a dôverný vzťah k Bohu počas holokaustu, píše v súvislosti s utrpením o aktívnej pasívite a pasívnej aktivite: „*Aktívna pasívita, vzoprenie sa voči niečomu, v človeku ochromuje sily. Pasívna aktivita tkvie v tom, že človek niečo neodvola teléne znáša a akceptuje, a práve preto sa uvoľňujú nové sily.*“

Aj nás osobne Boh pozýva a učí, aby sme aj v náročných situáciách dokázali prijímať svoj život z jeho rúk a prežívať ho v prítomnosti: „*Vás nebeský Otec predsa vie, že toto všetko potrebujete. Hľadajte teda najprv Božie kráľovstvo a jeho spravodlivosť a toto všetko do stanete navyše*“ (Mt 6, 32 – 33).

Výtvarné umenie často pracuje s intuiciou, tajomstvom, s viacerými úrovňami vnímania a kladie na nás nároky aktívneho vnímania. MARIÁN MUDROCH sa v cykloch obrazov pohybuje na hranici dvoch svetov: toho, ktorý vnímame našimi zmyslami, a toho, ktorý dokážeme zachytiť, či skôr vytušiť našim vnútorným zrakom. Toho, čo v po minu teľnom svete presahuje k večnosti. Autor často pracuje s čierной farbou, ktorá symbolizuje hĺbkou, meditáciu, ponorenie sa do seba, v stredoveku bola vnímaná aj ako farba pokory. Umožňuje nám uvažovať o priestore za plochou obrazu, naznačenom geometrickými otvormi, ktoré nám akoby cez kľúčovú dierku dávajú nahliadnuť do sveta „za“ tým znáym a jednoznačným. Obraz odkazuje aj na Reného Magritta s jeho surrealistickými, snovými obrazmi, ktoré sú pre autora živým materiálom na dialóg.

Diela M. Mudrocha charakterizuje istá nehybnosť, akoby zastavenie v čase. Aké miesto v nich ponecháva divákovi a čo všetko mu svojimi obrazmi prezrádza a ponúka? „*Svojimi dielami divákovi ponúkam vnímanie virtuálnej možnosti metafor. Domnievam sa, že talent náhody je u diváka vždy prítomný a bude záležať len na ňom, ako ho vníma,*“ odpovedá umelec.

P. LEOPOLD SLANINKA, SJ

**Predplatte si
VOX
na rok 2018**

Nezabudli
ste si
predplatit'
VOX?

Objednávky:
vox.zdruzenie@gmail.com 0918 472 420

Vydavateľstvo Adalen prináša
na knižný trh novinku

**Stručný slovensko-anglický
teologický slovník**
od dvojice autorov
Doc. Edity Hornáčkovej
Klapicovej, PhD.
a ThDr. PhDr. Petra Klecha, PhD.

Publikácia je dvojjazyčným výkladovo-prekladovým ekumenickým slovníkom, ktorý zahŕňa najpoužívanejšiu slovnú zásobu súčasnej kresťanskej teologickej terminológie v rozsahu približne 1 300 slov. Cieľom je poskytnúť základnú odbornú terminológiu z najdôležitejších vedných odborov kresťanskej teológie tak, že každý termín vo východiskovom jazyku obsahuje stručnú definíciu a ekvivalent v cieľovom jazyku.

„Aj keď na území Slovenska možno hovoriť už celé storočia o tvorbe odborných slovníkov, ohľadom terminológie teológie sa tejto oblasti nevenovala primeraná pozornosť, hoci teológia si postupne, najmä v ostatných rokoch, vybudovala bohatú slovnú zásobu,“ píše o slovníku hlavný recenzent nitriansky biskup Prof. ThDr. Viliam Judák, PhD. Publikácia podľa jeho slov vypĺňa medzeru na knižnom trhu a môže byť užitočnou pomôckou pri práci prekladateľov a tlmočníkov. Je určená aj pre odborníkov v teologickej a filozofickej oblasti, ktorí pracujú s cudzojazyčnými textami, pre študentov, ale i pre širokú verejnosť.

*Stručný slovensko-anglický teologický slovník za cenu 5,90 eur si je možné objednať
e-mailom na adresu adalen.knihy@gmail.com
alebo telefonicky na čísle 0915 561 420*

Dvojtýždenník o náboženstve a kultúre

Vydáva o. z. Vox in deserto v spolupráci s Radou KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru
Vychádza dvojtýždenne v PDF podobe. Adresa redakcie: Dvojkrižna 4, 821 06 Bratislava;

ISSN 1339-3634

www.prikryl.sk/vox/

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl, tel. +421 915 793 811, e-mail: prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať e-mailom alebo telefonicky: vox.zdruzenie@gmail.com; +421 918 472 420

Číslo bankového konta: SK03 0200 0000 0035 0204 0751